



ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ 2025



**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ
ΑΘΗΝΑ 2025**

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄

ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (ΜΑΝΟΥ) ΚΟΝΣΟΛΑ	1
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	3
III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ ..	5
IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	9
1. «Θεσμικές αλλαγές που άπτονται της δημόσιας πολιτικής για την ενίσχυση των ορεινών Δήμων και των ορεινών περιοχών»	11
Εισηγητές: Ιωάννης Γιώργος, Εμμανουήλ Χνάρης και Γεώργιος Παπαηλιού Μέλη της Υποεπιτροπής	
2. «Ανάδειξη και Ανάπτυξη ορεινών περιοχών: το παράδειγμα του ορεινού όγκου της Πίνδου»	25
Εισηγητές: Ιωάννης Γιώργος, Γεώργιος Κωτσός και Οζγκιούρ Φερχάτ, Μέλη της Υποεπιτροπής	
3. «Η δράση και συμβολή του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην αναγέννηση των Ορεινών Περιοχών της Ελλάδας»	39
Εισηγητής: Ιωάννης Πασχαλίδης, Μέλος της Υποεπιτροπής	
4. «Αειφόρος ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας»	43
Εισηγητής: Περικλής Μαντάς, Μέλος της Υποεπιτροπής	
V. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	47

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (ΜΑΝΟΥ) ΚΟΝΣΟΛΑ

Η παρούσα Έκθεση της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών για τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Κοινοβουλευτικής Περιόδου συντάσσεται σε μία ιδιαίτερα σημαντική συγκυρία. Για πρώτη φορά, με την απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής των Ελλήνων και τη δημοσίευσή της στο ΦΕΚ 22/Α/12-2-2024, δημιουργήθηκε αυτοτελής Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών στο πλαίσιο της Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών.

Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί ένα νέο κεφάλαιο στη λειτουργία της Βουλής, καθώς οι ορεινές περιοχές της χώρας αποκτούν πλέον τον δικό τους θεσμικό βηματισμό και έναν εξειδικευμένο χώρο κοινοβουλευτικής επεξεργασίας. Η αυτονόμηση της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών, αντανακλά την αναγνώριση της ιδιαίτερης ταυτότητας, των προκλήσεων αλλά και των προοπτικών των ορεινών μας περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Υποεπιτροπή δεν περιορίστηκε στην καταγραφή προβλημάτων αλλά επιδίωξε, με τη συμβολή όλων των μελών της και της επιστημονικής κοινότητας, να καταθέσει επεξεργασμένες προτάσεις που μπορούν να μετατραπούν σε εφαρμοσμένες πολιτικές.

Κατά τη διάρκεια της Β΄ Συνόδου, η θεματολογία που αναδείχθηκε στις συνεδριάσεις της Υποεπιτροπής ήταν πλούσια και ουσιαστική, εστιάζοντας σε τέσσερις βασικές ενότητες:

- **Θεσμικές αλλαγές στη δημόσια πολιτική** για την ενίσχυση των ορεινών δήμων και των ορεινών περιοχών, με προτάσεις για τη διαμόρφωση ενός Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου.
- **Ανάδειξη και ανάπτυξη ορεινών περιοχών**, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον ορεινό όγκο της Πίνδου.
- **Η συμβολή της επιστημονικής κοινότητας**, με έμφαση στη δράση του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας του ΕΜΠ για την αναγέννηση των ορεινών περιοχών.

- **Αειφόρος ανάπτυξη της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας**, μιας περιοχής που δοκιμάστηκε από φυσικές καταστροφές και χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανασυγκρότησης.

Η Έκθεση που ακολουθεί αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας και συνεργασίας, καταγράφοντας τις παρεμβάσεις και τις προτάσεις που διατυπώθηκαν, με στόχο την ανάδειξη και ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Ελλάδας.

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά τη Β΄ Τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών συνεστήθη, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 1287/899, από 27 Ιανουαρίου 2025, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ). Η σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής ήταν η εξής:¹

Γιώργος Ιωάννης, Αναστάσιος Δημοσχάκης, Εμμανουήλ (Μάνος) Κόνσολας, Νεοκλής Κρητικός, Γεώργιος Κωτσός, Περικλής Μαντάς, Ιωάννης Πασχαλίδης, Μαρία - Ελένη (Μαριλένα) Σούκουλη - Βιλιάλη, Αθανάσιος Σταυρόπουλος, Εμμανουήλ Χνάρης, Γεώργιος Παπαηλιού, Χρήστος Κατσώτης, Κωνσταντίνος Μπούμπας, Οζγκιούρ Φερχάτ, Νικόλαος Βρεττός και Αδαμάντιος Καραναστάσης.

Αντικείμενο της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. στ΄ του Κανονισμού της Βουλής) είναι *«η μελέτη των προβλημάτων των περιοχών αυτών, η υποβολή προτάσεων για τη βιώσιμη οικονομική τους ανάπτυξη, την προστασία του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής παράδοσης, η παρακολούθηση των κανονιστικών πράξεων του κοινού νομοθέτη και της διοίκησης για την εναρμόνισή τους με τις ιδιαιτερότητες των νησιωτικών περιοχών [...] και ειδικότερα η επεξεργασία και διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση των μόνιμων μειονεκτημάτων στα δίκτυα των συγκοινωνιών, της ενέργειας, της ύδρευσης και των στερεών και υγρών αποβλήτων, την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των μικρών και των οικογενειακών επιχειρήσεων, των προβλημάτων υγείας, εκπαίδευσης, του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα ανάπτυξης και του τουρισμού.»*.

¹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 5 του Κανονισμού της Βουλής, από τη 12η Ιουνίου 2025 δεν υφίσταται πλέον η Κοινοβουλευτική Ομάδα «Σπαρτιάτες» (βλ. σχετική ανακοίνωση, στις 12 Ιουνίου 2025, κατά τη ΡΛΕ΄ Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής και το υπ' αριθμ. πρωτ. 6671/4650/12.06.2025 έγγραφο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Βουλευτών).

Οι προτάσεις της Υποεπιτροπής υποβάλλονται στην Επιτροπή και διαβιβάζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής στις κατά περίπτωση αρμόδιες Διαρκείς Επιτροπές, στους αρμόδιους Υπουργούς και στους αρμόδιους φορείς (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. στ' του Κανονισμού της Βουλής).

III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών, πραγματοποίησε συνολικά επτά (7) συνεδριάσεις, κατά τη Β΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου.

Σε μία από τις συνεδριάσεις της ασχολήθηκε με τον προγραμματισμό του έργου της, ενώ στις υπόλοιπες συνεδριάσεις εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των Μελών της Υποεπιτροπής και υποβολή προτάσεων, Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων, εκπρόσωποι της περιφερειακής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπηρεσιακοί παράγοντες, πανεπιστημιακοί, εκπρόσωποι φορέων, καθώς και ειδικοί επιστήμονες. Στις δύο (2) τελευταίες συνεδριάσεις της Β΄ Συνόδου, η Υποεπιτροπή συζήτησε τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκρισή της.

Ειδικότερα:

1. Συνεδρίαση της 20^{ης} Νοεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Θεσμικές αλλαγές που άπτονται της δημόσιας πολιτικής για την ενίσχυση των ορεινών Δήμων και των ορεινών περιοχών

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Αθανάσιος Κοντογεώργης, Υφυπουργός στον Πρωθυπουργό, Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ και Δήμαρχος Ανωγείων, Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ και Δήμαρχος Αργιθέας, Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Διευθυντής Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) και Ιωάννης Γούπιος, Διευθυντής Οικονομικής Ανάπτυξης, Οργάνωσης και Περιβάλλοντος της Ε.Ε.Τ.Α.Α.

2. Συνεδρίαση της 30^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός των εργασιών της Υποεπιτροπής

3. Συνεδρίαση της 20^{ης} Μαρτίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ανάδειξη και Ανάπτυξη ορεινών περιοχών: το παράδειγμα του ορεινού όγκου της Πίνδου

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Σάββας Χιονίδης, Γενικός Γραμματέας Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), Δημήτριος Γούσιος, Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Δημήτριος Μαραβέλιας, Πρόεδρος του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ), Σεραφείμ Φελέκης, Γενικός Διευθυντής του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου, Ηλίας Γκαραβέλας, Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχειρήσεων του Εμπορικού Επιμελητηρίου Καρδίτσας, Αθανασία Τζανακάρη, Διευθύντρια-Συντονίστρια Επιστημονικής Λειτουργίας του Κέντρου Υγείας Μουζακίου και ο Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ.Τιμόθεος.

Στη συνεδρίαση συμμετείχαν και οι Δήμαρχοι του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου κ.κ. Αλέξανδρος Καρδαμπίκης, Δήμαρχος Αγράφων, Αθανάσιος Τορουνίδης, Δήμαρχος Αμφιλοχίας, Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ –Δήμαρχος Αργιθέας, Νικόλαος Βαΐτσης, Δήμαρχος Βορείων Τζουμέρκων, Περικλής Μίγδος, Δήμαρχος Γεωργίου Καραϊσκάκη, Χρήστος Χασιάκος, Δήμαρχος Κεντρικών Τζουμέρκων, Παναγιώτης Νάνος, Δήμαρχος Λίμνης Πλαστήρα, Ελευθέριος Αβραμόπουλος, Δήμαρχος Μετεώρων, Θεοφάνης Στάθης, Δήμαρχος Μουζακίου, Κωνσταντίνος Παπασιωζός, Δήμαρχος Νικολάου Σκουφά, Δημοσθένης Κατσής, Δήμαρχος Σοφάδων και Μαρία-Χριστίνα Αβέρωφ, Δήμαρχος Μετσόβου.

4. Συνεδρίαση της 3^{ης} Απριλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του ΕΜΠ, Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Μέλος Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΝΠΕ, Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Δήμων της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ) και Δήμαρχος Ανωγείων, Μαρία - Χριστίνα Αβέρωφ, Δήμαρχος Μετσόβου, Ελευθέριος Ταμπουρίδης, Δήμαρχος Κάτω Νευροκοπίου, Αθανάσιος Παπαδόπουλος, Δήμαρχος Καλαβρύτων, Αθανάσιος Ντάνης, Δήμαρχος Σουλίου, Παύλος Μπαριτάκης, Δήμαρχος Βιάννου, Ιωάννης Ζερβός, Δήμαρχος Σφακίων και Ευστάθιος Κούλης, Δήμαρχος Γορτυνίας.

Στη συνεδρίαση συμμετείχαν διαδικτυακά Δήμαρχοι των Ορεινών Δήμων της χώρας.

5. Συνεδρίαση της 17^{ης} Ιουνίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Αειφόρος ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Σταύρος Καλαφάτης, Υφυπουργός Ανάπτυξης, Διονύσιος Σταμενίτης, Υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Βασίλειος - Πέτρος Σπανάκης, Υφυπουργός Εσωτερικών, Φάνης Σπανός, Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) και Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος της Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ) και Δήμαρχος Ανωγείων, , Αντωνία Μοροπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια του ΕΜΠ, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Προγράμματος «ΑΕΙ» και Α΄ Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ, Χαράλαμπος Ιωαννίδης, Εκπρόσωπος της Πρυτανείας του ΕΜΠ, Καθηγητής της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών – Μηχανικών Γεωπληροφορικής (ΣΑΤΜ) του ΕΜΠ, Βασίλης Βασιλειάδης, Ναυπηγός, Μηχανολόγος- Μηχανικός του ΕΜΠ, Πρόεδρος του Πανελληνίου

Συλλόγου Ναυπηγείων Ταρσανάδων και η κυρία Μπριγκίτα Παπασταύρου, Συνεργάτης της κυρίας Μοροπούλου, Επιστημονικά Υπεύθυνης του Προγράμματος «ΑΕΙ».

Επιπλέον, στη συνεδρίαση συμμετείχαν οι Βουλευτές της Περιφέρειας Ευβοίας, εκπρόσωποι της Αυτοδιοίκησης και του Προγράμματος «ΑΕΙ», καθώς και αρμόδιοι υπηρεσιακοί παράγοντες της περιοχής.

6. Συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Υποεπιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) για τη Β΄ Σύνοδο και ορισμός εισηγητών κατά θέματα

7. Συνεδρίαση της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) της Υποεπιτροπής και έγκριση αυτής».

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. «Θεσμικές αλλαγές που άπτονται της δημόσιας πολιτικής για την ενίσχυση των ορεινών Δήμων και των ορεινών περιοχών»

Εισηγητές: Ιωάννης Γιώργος, Εμμανουήλ Χνάρης και Γεώργιος Παπαηλιού Μέλη της Υποεπιτροπής

Εισήγηση κ. Ι. Γιώργου, Μέλους της Υποεπιτροπής

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών πραγματοποιήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2024, στην Αίθουσα «Προέδρου Γιάννη Νικ Αλευρά» (151) της Βουλής των Ελλήνων. Κεντρικό θέμα αποτέλεσε η παρουσίαση και συζήτηση του Προσχεδίου Νόμου για τους Μικρούς Ορεινούς Δήμους και τις Ορεινές Περιοχές.

Το εν λόγω σχέδιο θεσπίζει το πλαίσιο για τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής για τις ορεινές περιοχές, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή, την προστασία του περιβάλλοντος και την παροχή υπηρεσιών στους κατοίκους. Η συνεδρίαση αυτή αποτέλεσε σημείο καμπής, καθώς για πρώτη φορά εισάγεται ένα συγκροτημένο νομοθετικό πλαίσιο, που λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις προκλήσεις των ορεινών περιοχών.

Στη συνεδρίαση προήδρευσε ο κ. Εμμανουήλ Κόνσολας, Πρόεδρος της Επιτροπής Περιφερειών. Στην εισαγωγική του τοποθέτηση επεσήμανε ότι οι ορεινοί δήμοι αποτελούν ζωντανά κύτταρα της ελληνικής περιφέρειας, αλλά η βιωσιμότητά τους απειλείται από την ερήμωση, τη γήρανση του πληθυσμού, την οικονομική υστέρηση και την έλλειψη βασικών υποδομών. Τόνισε ότι, το υπό συζήτηση θεσμικό πλαίσιο, δεν περιορίζεται στη θεωρία αλλά προχωρά σε συγκεκριμένες προβλέψεις για χρηματοδότηση, διοικητική ενδυνάμωση και θεσμική θωράκιση.

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Αθανάσιος Κοντογεώργης, Υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ- Δήμαρχος Ανωγείων, Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ- Δήμαρχος Αργιθέας, Αλέξης Καρδαμπίκης, Δήμαρχος Αγράφων, Ελευθέριος Ταμπουρίδης, Δήμαρχος Κάτω Νευροκοπίου, Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών

Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Διευθυντής Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) και Γιάννης Γούπιος, εκπρόσωπος της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.).

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Οι εισαγωγικές τοποθετήσεις ανέδειξαν το πλαίσιο και τις βασικές αρχές του υπό συζήτηση νόμου. Ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών κ.Εμμανουήλ Κόνσολας εξήγησε ότι η χώρα διαθέτει πάνω από 200 μικρούς ορεινούς δήμους, οι οποίοι συχνά λειτουργούν με ανεπαρκείς πόρους και περιορισμένο προσωπικό. Επισήμανε ότι η πολιτεία οφείλει να διασφαλίσει ότι οι περιοχές αυτές θα πάψουν να θεωρούνται περιφέρειες δευτέρας κατηγορίας και θα αντιμετωπιστούν ως ζώνες εθνικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, το προσχέδιο νόμου εισάγει τον ορισμό των μικρών ορεινών δήμων και καθορίζει ότι στο πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνονται όσοι έχουν πληθυσμό μικρότερο των 10.000 κατοίκων. Επιπλέον, καθιερώνει την Εθνική Στρατηγική για τις ορεινές περιοχές, η οποία περιγράφει ένα όραμα 20ετίας και εξειδικεύεται μέσω του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου και των τοπικών αναπτυξιακών σχεδίων.

Η τοποθέτηση του Υπουργείου Εσωτερικών υπογράμμισε ότι ο νέος νόμος αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικής, όπου η οικονομική ανάπτυξη συνδέεται με την κοινωνική πρόνοια, την αειφορία και τη διατήρηση του πολιτιστικού αποθέματος. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην ανάγκη αξιοποίησης ευρωπαϊκών πόρων, στη διασύνδεση της στρατηγικής με το ΕΣΕΚ, το Εθνικό Σχέδιο Μεταφορών και τη Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού, καθώς και στην προσαρμογή στις διεθνείς δεσμεύσεις για την κλιματική αλλαγή και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Στη συνεδρίαση παρευρέθηκαν και τοποθετήθηκαν εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και επιστημονικοί φορείς. Ο Καθηγητής κ. Δημήτριος Καλιαμπάκος επισήμανε την ανάγκη επιστημονικής τεκμηρίωσης και στοχευμένου σχεδιασμού για την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, με έμφαση στη βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, ενώ ο κ. Ιωάννης Γούπιος αναφέρθηκε στον κρίσιμο ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ζητώντας ενίσχυση των θεσμών και των μηχανισμών υποστήριξης.

Βουλευτές – μέλη της Επιτροπής έθεσαν επιπλέον ζητήματα, όπως η έλλειψη σχολικών υποδομών (π.χ. στο Ζαγόρι) και η ανάγκη να μην απομονώνονται οι ορεινές κοινότητες.

Άλλες παρεμβάσεις τόνισαν τη σημασία της σαφούς οριοθέτησης των ορεινών περιοχών, τη δημιουργία Παρατηρητηρίου και την εκπόνηση τοπικών αναπτυξιακών σχεδίων.

Συνολικά, οι ομιλητές ανέδειξαν ότι απαιτείται συνδυασμός θεσμικών εργαλείων, συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών και μακροπρόθεσμη στρατηγική για την ουσιαστική ενίσχυση των ορεινών δήμων.

II. ΚΥΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι κύριες παρεμβάσεις ανέδειξαν τόσο τις δυνατότητες όσο και τις δυσκολίες εφαρμογής του νέου θεσμικού πλαισίου. Οι δήμαρχοι των ορεινών περιοχών υπογράμμισαν ότι οι δήμοι τους λειτουργούν με ελάχιστο προσωπικό, γεγονός που καθιστά αδύνατη την υλοποίηση έργων, χωρίς εξωτερική στήριξη. Τόνισαν την ανάγκη για μόνιμη στελέχωση με τεχνικούς, οικονομολόγους και μηχανικούς, καθώς και για δημιουργία μηχανισμών τεχνικής βοήθειας.

Από την πλευρά τους, οι εκπρόσωποι των Επιμελητηρίων επέμειναν στη σημασία της επιχειρηματικότητας, ζητώντας κίνητρα για την ενίσχυση της αγροδιατροφής, της οικοτεχνίας και του θεματικού τουρισμού. Η συμβολή των πανεπιστημιακών εστίασε στην ανάγκη επιστημονικής τεκμηρίωσης και δημιουργίας τοπικών παρατηρητηρίων που θα καταγράφουν τις κοινωνικές και οικονομικές τάσεις στις ορεινές περιοχές. Αναφορά έγινε επίσης στην αναγκαιότητα διατήρησης του πολιτιστικού αποθέματος, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των τοπικών παραδόσεων, ως στοιχείων που μπορούν να συμβάλουν στην τοπική ανάπτυξη.

Παράλληλα, επισημάνθηκε ότι η εφαρμογή Τοπικών Αναπτυξιακών Σχεδίων, θα πρέπει να γίνει με τη μέθοδο «εκ των κάτω», με ενεργή συμμετοχή των πολιτών και των τοπικών φορέων. Μόνον έτσι θα διασφαλιστεί ότι οι δράσεις ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων. Τέλος, εκφράστηκε ανησυχία για το αν η χρηματοδότηση θα επαρκεί για την κάλυψη όλων των στόχων, καθώς και για την ανάγκη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων.

III. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΑΝ

Από τη συζήτηση προέκυψαν κρίσιμα ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

1. Χρηματοδότηση: Η ανάγκη για επαρκείς και σταθερούς πόρους, καθώς οι υπάρχουσες πηγές δεν επαρκούν για την υλοποίηση όλων των προτεινόμενων δράσεων.
2. Διοικητική ικανότητα: Οι μικροί ορεινοί δήμοι χρειάζονται ενίσχυση των τεχνικών και οικονομικών υπηρεσιών τους, ώστε να μπορούν να υλοποιούν έργα χωρίς συνεχείς καθυστερήσεις.
3. Δημογραφικό πρόβλημα: Η γήρανση του πληθυσμού και η μετανάστευση των νέων αποτελούν μεγάλες απειλές για τη βιωσιμότητα των περιοχών.
4. Υποδομές και υπηρεσίες: Ελλείψεις σε συγκοινωνία, υγεία, εκπαίδευση και ψηφιακή συνδεσιμότητα εμποδίζουν την ισόρροπη ανάπτυξη.
5. Συντονισμός πολιτικών: Η ανάγκη διασύνδεσης της Εθνικής Στρατηγικής με άλλες εθνικές και ευρωπαϊκές στρατηγικές, ώστε να αποφευχθεί ο κατακερματισμός.
6. Συμμετοχή τοπικών κοινωνιών: Η θεσμοθέτηση διαδικασιών συμμετοχικού σχεδιασμού για να έχουν οι κάτοικοι λόγο στη διαμόρφωση των παρεμβάσεων.
7. Μηχανισμοί παρακολούθησης: Η τακτική αξιολόγηση της στρατηγικής, μέσω εκθέσεων ανά διετία, ώστε να υπάρχει διαφάνεια και δυνατότητα διορθωτικών παρεμβάσεων.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συνεδρίαση κατέδειξε την ευρεία αποδοχή της ανάγκης για θεσμική ενδυνάμωση των μικρών ορεινών δήμων και για μια συνεκτική στρατηγική, που θα καλύπτει το σύνολο των ορεινών περιοχών. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι, η επιτυχία του νέου πλαισίου θα εξαρτηθεί από την επάρκεια των χρηματοδοτικών πόρων, τη διοικητική ενδυνάμωση των δήμων, τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και τη διαρκή αξιολόγηση. Επιπλέον, δόθηκε έμφαση στη σημασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως συγκριτικό πλεονέκτημα για τις ορεινές περιοχές. Η υλοποίηση του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου και των Τοπικών Σχεδίων, σε συνδυασμό με τη λειτουργία του Συμβουλίου Ορεινών Περιοχών, δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα διακυβέρνησης.

Τέλος, στη συνεδρίαση υπογραμμίστηκε ότι οι ορεινές περιοχές δεν πρέπει να θεωρούνται «περιθώριο» αλλά πυλώνες εθνικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και βιώσιμης προοπτικής.

Εισήγηση κ. Εμμ. Χνάρη, Μέλους της Υποεπιτροπής

I. Εισαγωγή

Οι ορεινές περιοχές χρειάζονται εξειδικευμένη ανάλυση και στοχευμένη αναπτυξιακή πολιτική, για να ξεκινήσει να αντιστρέφεται η υφιστάμενη αναπτυξιακή υστέρηση. Επί τη βάσει της ανωτέρω ανάγκης – στόχου, η Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών συζήτησε τις αναγκαίες θεσμικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση των ορεινών δήμων και των ορεινών περιοχών, εν γένει. Κεντρικό στόχο αποτελεί η διαμόρφωση μία εθνικής στρατηγικής για τις ορεινές περιοχές, συνδεδεμένης με συγκεκριμένους αναπτυξιακούς στόχους και ένα μακροπρόθεσμο πολυετές επιχειρησιακό σχέδιο.

II. Κεντρικοί Άξονες

1. Θεσμική Υπόσταση: Διαμόρφωση ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου για τις ορεινές περιοχές, το οποίο μάλιστα, θα πρέπει να συνδέεται και με αναπτυξιακούς στόχους. Στόχους όπως τα τοπικά αναπτυξιακά σχέδια, που θα χρηματοδοτούνται από δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους και θα αξιολογούνται σε ετήσια βάση ως προς την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους στην υλοποίηση των στόχων που τίθενται.
2. Δημογραφικό: Ειδικές πολιτικές για την προστασία και την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης, ευχερέστερη πρόσβαση σε φυσικούς και ψηφιακούς πόρους, σε ψηφιακές διασυνδέσεις, στεγαστικά προγράμματα, προσέλκυση υπαλλήλων, διαχείριση υδάτων, άρση ενεργειακής απομόνωσης.
3. Κοινωνικός Κράτος – Υποδομές – Ποιότητα ζωής: i) Ενίσχυση προσβασιμότητας, ii) Βελτίωση του οδικού δικτύου για αγροτική οδοποιία, iii) Υποδομές ύδρευσης και εκσυγχρονισμός των δικτύων, iv) Υποδομές αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων, v) Υλοποίηση εγγειοβελτιωτικών αρδευτικών και αντιπλημμυρικών έργων, vi) Αποκατάσταση και συντήρηση δημοτικών ή δημόσιων κτιρίων, vii) Σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων, viii) Ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών, ix) Ενεργειακή αυτονομία και αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ενέργειας σε μικρή κλίμακα και x) Ενίσχυση και δημιουργία τοπικών δομών πολιτικής προστασίας, xi)

Δημιουργία και ενίσχυση της πρωτοβάθμιας υγείας σε δυσπρόσιτες ορεινές περιοχές, xii) Αναβάθμιση και αξιοποίηση των κτηριακών σχολικών υποδομών και παροχή οικονομικών κινήτρων σε εκπαιδευτικούς για την μετοίκησή τους σε αυτές τις περιοχές.

4. Αειφόρος Ανάπτυξη: Διαμόρφωση και επικαιροποίηση ενός νέου χωροταξικού σχεδιασμού, καθώς και δημιουργία ενός ορεινού ταμείου που θα χρηματοδοτείται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι στόχοι της βιώσιμης και αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, κάτι που το απαιτεί η πολυπλοκότητα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, των φυσικών συστημάτων και των ζητημάτων ιδιοκτησίας στην ορεινή ζώνη. Θέσπιση ειδικών αναπτυξιακών κινήτρων για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων, προσαρμοσμένα στον στόχο της ανάπτυξης και της ενίσχυσης της οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας στις ορεινές περιοχές. Αναθεώρηση του αναπτυξιακού νόμου, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν επιχειρηματικά σχέδια που μπορούν να δημιουργήσουν υψηλή προστιθέμενη αξία για την τοπική οικονομία, ποιοτικές θέσεις εργασίας, που θα ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή.
5. Πολιτική Προστασία: Οι ορεινές κοινότητες βρίσκονται μέσα στη φύση, γεγονός που δημιουργεί πεδίο αξιοποίησης, αλλά και ευαλωτότητας απέναντι σε ακραία φαινόμενα. Αυτό εγείρει την αναγκαία συνεκτίμηση όλων των παραγόντων, από τα απορρίμματα μέχρι τις υποδομές προστασίας, τις υποδομές διαφυγής και βέβαια το πολιτιστικό απόθεμα, αφού η ιστορία κάθε τόπου διαμορφώνει την ιδιαίτερη ταυτότητα του. Χρειάζονται αντιπλημμυρικά έργα για όλους τους μικρούς ή μεγάλους ποταμούς

III. Συμμετέχοντες φορείς

Στη σχετική από 20 Νοεμβρίου 2024 συνεδρίαση της Υποεπιτροπής για το εν λόγω θέμα, συμμετείχαν κυβερνητικοί παράγοντες, καθώς και αυτοδιοικητικοί και επιστημονικοί φορείς, προκειμένου να υπάρξει μια ολιστική προσέγγιση του ανωτέρω σχεδιασμού. Συγκεκριμένα στην ανωτέρω συνεδρίαση συμμετείχαν: οι κ.κ.: i) Αθανάσιος Κοντογεώργης, Υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, ii) Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, iii) Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος της Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ- Δήμαρχος Ανωγείων, iv) Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της

ΚΕΔΕ- Δήμαρχος Αργιθέας, ν) Αλέξης Καρδαμπίκης, Δήμαρχος Αγράφων, vi) Ελευθέριος Ταμπουρίδης, Δήμαρχος Κάτω Νευροκοπίου, vii) Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Διευθυντής Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), viii) Γιάννης Γούπιος, εκπρόσωπος της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), ενώ ix) τη συνεδρίαση παρακολούθησαν μέσω webex Δήμαρχοι της Επιτροπής Ορεινών Δήμων της ΚΕΔΕ.

IV. Προτάσεις Φορέων

➤ Αλέξανδρος Καρχιμάνης (Περιφερειάρχης Ηπείρου):

Αρχικά ο κ. Καρχιμάνης επεσήμανε: i) την ανάγκη αντιπλημμυρικών έργων για όλους τους μικρούς ή μεγάλους ποταμούς, ii) τη δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων, iii) την οριοθέτηση αγροτικών δρόμων, iv) την ανάγκη φορολογικών και κοινωνικοασφαλιστικών ελαφρύνσεων στις τοπικές επιχειρήσεις, v) την ενίσχυση του ΕΣΥ, vi) την ψηφιακή σύγκλιση, vii) τη βελτίωση της οδοποιίας, viii) τη μείωση της γραφειοκρατίας, ix) τη αναβάθμιση των σχολείων, x) τη συντήρηση μονοπατιών.

➤ Σωκράτης Κεφαλογιάννης (Πρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ- Δήμαρχος Ανωγείων):

Αρχικώς, ο κ. Κεφαλογιάννης έθιξε το ζήτημα της νομοθέτησης επί των ιδιαιτεροτήτων των μικρών ορεινών περιοχών και των μικρών κοινοτήτων, προς όφελος των συμφερόντων τους, του δημογραφικού και της επιβιώσής τους. Ως παράδειγμα έθεσε την υποχρεωτική λειτουργία POS και τη διασύνδεσή τους με την ταμειακή μηχανή σε καφεενία μικρών χωριών, γεγονός που λειτουργεί αποθαρρυντικά για την απρόσκοπτη λειτουργία των εν λόγω καφεενείων στα χωριά αυτά. Επιπλέον, ο κ. Κεφαλογιάννης έθεσε το ζήτημα της σύστασης Υφυπουργείου ή κάποιου θεσμικού οργάνου εντός της Κυβέρνησης, το οποίο θα συντονίζει το έργο και την εφαρμοστέα πολιτική των ορεινών περιοχών. Για την εν λόγω ανάγκη, ανέφερε ως παράδειγμα την αποδοτικότητα που είχε η παρούσα Επιτροπή ως προς τη μοριοδότηση των ορεινών περιοχών με την εντοπιότητα των 40 μορίων, την χρηματοδότηση για την ανακύκλωση των βιοαποβλήτων και των ανακυκλώσιμων υλικών, τη συλλογή και τη διαχείριση στους δήμους κάτω

των 2.000 κατοίκων, τα Κέντρα Κοινότητας, την τροποποίηση στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων κ.α. Ακόμα, ο κ. Κεφαλογιάννης έθεσε το ζήτημα της ανισότητας μεταξύ των υποστελεχωμένων ορεινών δήμων και των λοιπών, καλύτερα στελεχωμένων δήμων, γεγονός που προκαλεί δυσχέρειες στον ανταγωνισμό και στην υποβολή προτάσεων σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Γι' αυτό πρότεινε να μπει ένα ποσοστό στα περιφερειακά σχέδια ανάπτυξης, τα οποία θα κατευθύνονται σε δράσεις και πολιτικές και έργα των ορεινών περιοχών. Τέλος, ο κ. Κεφαλογιάννης επεσήμανε το ζήτημα της δημιουργίας ενεργειακών κοινοτήτων σε όλους τους ορεινούς δήμους, προκειμένου τα λειτουργικά έξοδα να καλύπτονται από εκεί.

➤ **Ανδρέας Στεργίου (Αντιπρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ, Δήμαρχος Αργιθέας):**

Αρχικώς, ο κ. Στεργίου έθιξε το ζήτημα θεσμικής έκφρασης της ορεινότητας, τουλάχιστον μέσω της σύστασης μίας Γενικής Γραμματείας. Παράλληλα, επεσήμανε ότι το εργασιακό ζήτημα από μόνο του δεν μπορεί να επιλύσει τα προβλήματα των ορεινών περιοχών, αλλά χρειάζεται ένα «θεσμικό πλαίσιο με όλες τις εκφάνσεις της δημόσιας πολιτικής, εκεί που πραγματικά η ορεινή Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει τον βασικό αναπτυξιακό βραχίονα, σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο σε εθνικό επίπεδο». Επίσης, ο κ. Στεργίου ανέδειξε την σημασία του κριτηρίου της εντοπιότητας και την επέκτασή του σε όλη την δημόσια σφαίρα, θέτοντας ως παράδειγμα την αποτελεσματική στελέχωση του σχολείου στο Αργύρι του Νομού Καρδίτσας. Ακόμα, εστίασε την ανάγκη αξιοποίησης της δημοτικής ακίνητης περιουσίας, μέσω, μεταξύ άλλων, της παραχώρησής της σε ανθρώπους που θέλουν να επιστρέψουν. Ακολούθως, για τις ΑΠΕ αναφέρθηκε στην ανάγκη εκπόνησης ενιαίου χωροταξικού σχεδιασμού.

➤ **Αλέξης Καρδαμπίκης (Δήμαρχος Αγράφων):**

Καταρχάς ο κ. Καρδαμπίκης παρουσίασε ορισμένες δημόσιες πολιτικές που κάνει ο Δήμος Αγράφων όπως: i) το πρόγραμμα «HOPEgenesis», σύμφωνα με το οποίο όποια γυναίκα γεννάει με εξωσωματική ή καισαρική, γεννάει εντελώς δωρεάν, ii) οι εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οι μαθητές σιτίζονται δωρεάν από τον Δήμο. Επίσης, τα παιδιά που εισάγονται στα πανεπιστήμια επιβραβεύονται, iii) Δίδεται επιδότηση 3.000 ευρώ για κάθε νέα μητέρα.

Ακολούθως, στον τομέα της υγείας, ο κ. Καρδαμπίκης παρουσίασε την πρότασή

του σχετικά με την τηλεϊατρική, η οποία θα μπορούσε να συμβάλλει στην έλλειψη στελέχωσης των ιατρικών δομών των ορεινών περιοχών, σε συνδυασμό με τις Κινητές Μονάδες Υγείας. Ακόμα, στο θέμα της υγείας επεσήμανε το ζήτημα της κινητροδότησης και της εγκατάστασης νοσηλευτικού προσωπικού, εκπαιδευμένου σε παθολογική κλινική. Επίσης, ο κ. Καρδαμπίκης έθεσε ως σημαντικό θέμα τη βελτίωση του ραδιοτηλεοπτικού δικτύου καθώς και του δικτύου των τηλεπικοινωνιών. Τέλος, επεσήμανε την ανάγκη σαφούς διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων κεντρικής εξουσίας, περιφέρειας και δήμων.

➤ **Ιωάννης Γούπιος (Διευθυντής Οικονομικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Ε.Ε.Τ.Α.Α.):**

Αρχικά, ο κ. Γούπιος επεσήμανε την ανάγκη ψήφισης ενός νόμου για τις ορεινές περιοχές, γιατί μεταξύ άλλων: «Η ορεινότητα είναι μια οριζόντια πολιτική και δεν υπάρχει ένα ενιαίο Υπουργείο, ενώ δεν υπάρχει μια εθνική στρατηγική για τη χώρα, για τις ορεινές περιοχές, ούτε ένα επιχειρησιακό σχέδιο».

Στο πλαίσιο αυτό πρότεινε ότι πρέπει να υπάρχει μια εθνική στρατηγική στη χώρα για τις ορεινές περιοχές και ένα συνοπτικό επιχειρησιακό σχέδιο για την εφαρμογή αυτής της στρατηγικής. Παράλληλα, το εν λόγω επιχειρησιακό σχέδιο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτόν τον σχεδιασμό, που υπάρχει σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ακόμα, θα πρέπει για κάθε περιοχή να υπάρξει ένα τοπικό επιχειρησιακό σχέδιο με βάση τις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις. Το εν λόγω επιχειρησιακό σχέδιο πρέπει να είναι ρεαλιστικό και να εκπονηθεί σε διαβούλευση με την τοπική κοινωνία. Ακόμα, για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής ο κ. Γούπιος επεσήμανε την ανάγκη σύστασης ενός Υφυπουργείου στα πλαίσια της Επικρατείας, το οποίο να παρακολουθεί την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής. Επίσης, πρότεινε την σύσταση ενός Συμβουλίου Ορεινών Περιοχών, που να μπορεί να συνεργάζεται και με την Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών της Βουλής, καθώς και τη σύσταση ενός παρατηρητηρίου για τις ορεινές περιοχές.

➤ **Δημήτριος Καλιαμπάκος (Καθηγητής ΕΜΠ, Διευθυντής ΜΕ.Κ.Δ.Ε.):**

Καταρχάς ο κ. Καλιαμπάκος επεσήμανε ότι οι ορεινές περιοχές βασανίζονται από την απερήμωση και από την αναπτυξιακή υστέρηση. Ως πρώτο βήμα επεσήμανε την ανάγκη να υπάρξει Υπουργείο που θα ασχοληθεί με την ορεινή Ελλάδα. Ως δεύτερο βήμα επεσήμανε την ανάγκη να υπάρξει νόμος για τα βουνά που να εστιάζει ιδίως στο τομέα της προσβασιμότητας, της υγείας, της παιδείας και της ενέργειας.

➤ **Ελευθέριος Ταμπουρίδης (Δήμαρχος Κάτω Νευροκοπίου):**

Ο κ. Ταμπουρίδης εστίασε στο πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας, της απομόνωσης, της υποστελέχωσης, της έλλειψης υποδομών και ασφάλειας, της μείωσης του πληθυσμού, στο δημογραφικό.

Στο πλαίσιο αυτό πρότεινε:

- i) την σύσταση μιας ειδικής ομάδας εργασίας για την ανάπτυξη των ορεινών δήμων, αποτελούμενη τόσο από τεχνοκράτες, όσο και από ανθρώπους που αγωνίζονται και διαμένουν και εργάζονται στις ορεινές περιοχές,
- ii) τη στήριξη της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, με παροχή κινήτρων για την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και την προώθηση του αγροτουρισμού,
- iii) τη θέσπιση κτηνοτροφικών πάρκων,
- iv) την διασφάλιση της βιωσιμότητας του φυσικού μας περιβάλλοντος και την εκπόνηση ολοκληρωμένου και εκσυγχρονισμένου συστήματος πολιτικής προστασίας,
- v) την κατανομή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) με κριτήρια γεωγραφικά, επιτακτικά, περιβαλλοντολογικά, πολιτικής προστασίας, πολιτικής άμυνας και κυρίως περιφερειακής ανάπτυξης,
- vi) την παροχή αφορολόγητου πετρελαίου στους αγρότες και στους κτηνοτρόφους,
- vii) την παροχή κινήτρων για την ίδρυση και λειτουργία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και κυρίως τη γυναικεία επιχειρηματικότητα,
- viii) την εκπόνηση προγράμματος στέγασης για τους νέους μας και την αξιοποίηση εκατοντάδων εγκαταλειμμένων κατοικιών στις τοπικές μας κοινωνίες,
- ix) την ενίσχυση της ψηφιακής σύνδεσης,
- x) τη διευκόλυνση των δήμων να αναπτύξουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που είναι φιλικές προς το περιβάλλον,
- xi) τη βελτίωση των παρεχόμενων υγειονομικών υπηρεσιών και την ενίσχυση των κέντρων υγείας και του συστήματος διακομιδής.

V. Εισήγηση Εμμ. Χνάρη

Με βάση τα όσα συζητήθηκαν στην Υποεπιτροπή και τα στοιχεία που παρατέθηκαν από τους αρμόδιους φορείς, τα κυριότερα προβλήματα που παρατηρούνται σήμερα στις ορεινές περιοχές είναι επιγραμματικά τα εξής:

i) η έλλειψη στρατηγικής πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, ii) το δημογραφικό, iii) οι υποδομές, iv) η εγκατάλειψη του κοινωνικού κράτους, ιδίως στη δημόσια υγεία και τη δημόσια παιδεία, v) οι υπηρεσίες, vi) η ποιότητα ζωής, ιδίως για τα νέα ζευγάρια, vii) το υψηλό ενεργειακό κόστος και viii) η αναπτυξιακή απομόνωση των ορεινών περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό οι προτάσεις που θέτω επιγραμματικά στην Επιτροπή είναι οι ακόλουθες:

- i) Σύσταση θεσμικού φορέα Ορεινής Πολιτικής και Ορεινών Περιοχών, είτε σε επίπεδο Υπουργείου είτε σε επίπεδο Γενικής Γραμματείας,
- ii) Ενίσχυση του κοινωνικού κράτους και ιδίως της δημόσιας υγείας και της δημόσιας παιδείας, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα αξιοπρεπούς διαβίωσης στις περιοχές αυτές και συγκεκριμένα: 1. Χαρακτηρισμός όλων των Κέντρων Υγείας των Ορεινών Περιοχών σε Άγωνα τύπου Α, 2. Χαρακτηρισμός όλων των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ως δυσπρόσιτων, για την παροχή κινήτρων στους εκπαιδευτικούς να επιλέγουν τις εν λόγω περιοχές, 3. Δημιουργία Βρεφονηπιακών σταθμών, 4. Φορολογικά κίνητρα για την δημιουργία φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και ξένων γλωσσών στις ορεινές περιοχές,
- iii) Δημιουργία Ενεργειακών Κοινοτήτων πρωτίστως στους Αγρότες, στους Δήμους και στους Μεταποιητές σε όλες αυτές τις ορεινές περιοχές,
- iv) Εκπόνηση τοπικών αναπτυξιακών σχεδίων, v) Κατά προτεραιότητα διάθεση των παραγόμενων προϊόντων των εν λόγω περιοχών από φορείς όπως ο στρατός, τα νοσοκομεία κ.λ.π.,
- vi) Δημιουργία Κτηνοτροφικών Πάρκων
- vii) Ενίσχυση του αγροτουρισμού,
- viii) Ενίσχυση των υποδομών (επαρχιακό δίκτυο, ομβροδεξαμενές, λιμνοδεξαμενές και σε μικρά φράγματα κ.α.),

- ix) Πολιτικές Υποδοχής νέων κατοίκων, όπως επενδύσεις για υψηλές ταχύτητες δικτύου για την προσέλκυση ψηφιακών νομάδων, φορολογικές ελαφρύνσεις για τα νέα ζευγάρια, αξιοποίηση εγκαταλελειμμένης γης για την μετεγκατάσταση νέων ανθρώπων, σπουδαστών, ανθρώπων τρίτης ηλικίας, πολυτέκνων κ.α x) ανάδειξη θρησκευτικών, ιστορικών αλλά και λοιπών μνημείων, xi) χάραξη περιπατητικών μονοπατιών.

VI. Συμπεράσματα

Ο διάλογος που αναπτύχθηκε στην Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών ανέδειξε με σαφήνεια ότι η ορεινή Ελλάδα αποτελεί έναν χώρο με μεγάλες δυνατότητες, αλλά και σοβαρές προκλήσεις, που απαιτούν ολοκληρωμένες πολιτικές και στοχευμένες παρεμβάσεις. Η κοινή συνισταμένη όλων των τοποθετήσεων είναι η ανάγκη χάραξης μιας ενιαίας, ξεχωριστής εθνικής στρατηγικής, αποκλειστικά για τις ορεινές περιοχές, η οποία θα συνδέεται με συγκεκριμένους αναπτυξιακούς στόχους, με χρηματοδοτικά εργαλεία και με σαφές θεσμικό πλαίσιο. Το δημογραφικό πρόβλημα, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και παιδείας, οι υποδομές, η ενεργειακή αυτάρκεια, η κοινωνική πολιτική και κατ' επέκταση η ποιότητα ζωής των κατοίκων της υπαίθρου, καθώς και η προστασία του περιβάλλοντος αναδείχθηκαν ως καίρια ζητήματα που καθορίζουν την ποιότητα ζωής και τη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών. Παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ανάγκη θεσμικής εκπροσώπησης της «ορεινότητας», είτε μέσα από τη σύσταση Υφυπουργείου, είτε μέσα από ειδικά όργανα συντονισμού όπως η σύσταση Γενικής Γραμματείας, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια και η αποτελεσματικότητα των πολιτικών. Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού, η στήριξη της κτηνοτροφίας, η αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας, καθώς και η δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλοί βιώσιμης ανάπτυξης.

Συμπερασματικά, η ορεινή Ελλάδα χρειάζεται μια νέα αναπτυξιακή ταυτότητα, που θα βασίζεται στην κοινωνική συνοχή και κατ' επέκταση στην ποιότητα ζωής, την καινοτομία και την προστασία του φυσικού πλούτου. Μόνο έτσι οι ορεινές περιοχές θα πάψουν να θεωρούνται «μειονεκτικές» και θα μετατραπούν σε δυναμικούς χώρους ζωής, δημιουργίας και προοπτικής.

Εισήγηση κ. Γ. Παπαηλιού, Μέλους της Υποεπιτροπής

Η ορεινότητα δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνον με όρους γεωμορφολογίας, αλλά και με όρους απομόνωσης-δυσχερούς πρόσβασης από και προς τα αστικά κέντρα. Επιπλέον δε, ως ενότητα και ως σύνολο οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών. Ζωντανές, ενεργές ορεινές κοινότητες, που προσφέρουν ισότιμες ευκαιρίες και σέβονται την πολιτιστική ταυτότητά τους.

Γι' αυτό προτείνεται, στον όρο, στην έννοια της ορεινότητας, να περιληφθεί και η απόσταση από τα αστικά κέντρα. Λαμβανομένου υπόψη ότι οι αποστάσεις από και προς ορεινές περιοχές διανύονται σε πολύ μεγαλύτερους χρόνους από ό,τι από και προς τις άλλες, τις μη ορεινές, λόγω κακού οδικού δικτύου, οι ορεινές περιοχές, τουλάχιστον ορισμένες από αυτές, οι λεγόμενοι τουριστικοί προορισμοί, δεν πρέπει να είναι, όπως σήμερα, περιοχές του Σαββατοκύριακου για επισκέπτες και μόνον. Πρέπει να παραμείνουν, να γίνουν ζώσες, για να γίνουν ζωντανές.

Οι μόνιμοι κάτοικοι είναι το υποκείμενο, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται η επιχείρηση ανάταξής τους. Κυρίως η υγεία και η εκπαίδευση αποτελούν τη βάση, για να παραμείνουν οι μόνιμοι κάτοικοι και να προσελκυσθούν και άλλοι στις ορεινές περιοχές.

Ο βασικός φορέας, που μπορεί να αναλάβει την προώθηση της ανάταξής τους, είναι η τοπική αυτοδιοίκηση. Στο πλαίσιο αυτής, επιβάλλεται οι τοπικές κοινότητες να αποκτήσουν αρμοδιότητες και προϋπολογισμό, με τρόπο που να μην εξαρτώνται από την εκάστοτε δημοτική αρχή, τον δήμαρχο. Έτσι, θα μπορέσουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες, συμμετέχοντας ενεργά στο τοπικό γίγνεσθαι.

Ο αγροτουρισμός, έτσι όπως ασκείται σήμερα, σε μεγάλο βαθμό περιορίζεται στον τουρισμό και δεν επεκτείνεται, όπως θα έπρεπε, στην αγροτική και κτηνοτροφική δραστηριότητα.

Η ανεξέλεγκτη επέκταση των βιομηχανικών φωτοβολταϊκών, των αιολικών πάρκων και των ανεμογεννητριών στα βουνά ολόκληρης της χώρας συνιστά «πληγή» κατά του φυσικού περιβάλλοντος, της ιστορικότητας και του πολιτιστικού αποτυπώματος των ελληνικών βουνών, της ζωής και των δραστηριοτήτων σ' αυτά. Αυτό γίνεται προς όφελος «μεγάλων και ισχυρών» συμφερόντων, που λυμαίνονται τα ελληνικά βουνά, εις βάρος των τοπικών κοινωνιών. Αυτές, μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων, δεν επιλέγονται να συνδεθούν με το δίκτυο και

«μένουν εκτός» της αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Σε πρώτη φάση, μία πρώτη παρέμβαση για την ανακούφιση των μονίμων κατοίκων, μπορεί να αποτελέσει η καθιέρωση ορεινών-περιφερειακών ισοδύναμων, ώστε να διασφαλιστεί η κάλυψη του κόστους μετακίνησης και της απώλειας εισοδήματος, που συνεπάγεται η μετακίνησή τους προς τα πλησιέστερα αστικά κέντρα, προκειμένου να έχουν πρόσβαση στα βασικά αγαθά και στις κοινωφελείς υπηρεσίες, με τρόπο που να εξυπηρετούνται οι καθημερινές ανάγκες τους.

Και επιπλέον, η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση και η παροχή δυνατότητας στους μονίμους κατοίκους για προσέγγιση των διαθέσιμων προγραμμάτων και της δανειοδότησης, με όρους ρεαλιστικούς, που να ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες συνθήκες, ώστε να υπάγονται σ' αυτά οι αγρότες, οι κτηνοτρόφοι, οι επαγγελματίες και οι μικρομεσαίοι.

Ο κανόνας κόστους-οφέλους, που διατρέχει τη χρηματοδότηση έργων, πρέπει να διασφαλίζεται με τρόπο, που το μεν κόστος να μην κρίνεται μόνο βάσει αμιγώς οικονομικών κριτηρίων, αλλά και βάσει κοινωνικών-περιφερειακών, το δε όφελος να μη συνιστά «στατικό μέγεθος», αλλά να προβάλλεται στο μέλλον.

Να προωθηθεί η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε ορεινής περιοχής, των τοπικών ποιοτικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, αλλά και της ανόθευτης φύσης, του φυσικού κάλλους, του περιβάλλοντος, της μυθολογίας, της ιστορίας, της λαϊκής παράδοσης, του λαϊκού πολιτισμού και των ηθών και εθίμων.

Όλα αυτά προϋποθέτουν και συνεπάγονται την αντιμετώπιση του δημογραφικού, με την παρουσία και μόνιμη εγκατάσταση ανθρώπων στις ορεινές περιοχές.

Αυτό χρειάζεται υποδομές, δημόσιες υπηρεσίες, κίνητρα για μόνιμη κατοίκηση και βιώσιμη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους.

2. «Ανάδειξη και Ανάπτυξη ορεινών περιοχών: το παράδειγμα του ορεινού όγκου της Πίνδου»

**Εισηγητές: Ιωάννης Γιώργος, Γεώργιος Κωτσός και Οζγκιούρ Φερχάτ,
Μέλη της Υποεπιτροπής**

Εισήγηση κ. Ι. Γιώργου, Μέλους της Υποεπιτροπής

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η συνεδρίαση της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών πραγματοποιήθηκε στις 20 Μαρτίου 2025 στην Αίθουσα «Προέδρου Γιάννη Νικ. Αλευρά» της Βουλής. Στη συνεδρίαση συμμετείχαν κυβερνητικοί παράγοντες, εκπρόσωποι της αυτοδιοίκησης, πανεπιστημιακοί, φορείς τοπικής ανάπτυξης και εκπρόσωποι του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου. Η συζήτηση είχε ως στόχο την αποτύπωση των αναγκών, την ανάδειξη καλών πρακτικών και τη συγκρότηση προτάσεων πολιτικής με οριζόντιο και ολοκληρωμένο χαρακτήρα. Προεδρεύων της συνεδρίασης ήταν ο κ. Εμμανουήλ Κόνσολας, Πρόεδρος της Επιτροπής Περιφερειών, ο οποίος έθεσε το πλαίσιο της συζήτησης και επισήμανε την ανάγκη μη οριζόντιων αλλά στοχευμένων παρεμβάσεων.

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Σάββας Χιονίδης, Γενικός Γραμματέας Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), Δημήτριος Γούσιος, Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Δημήτριος Μαραβέλιας, Πρόεδρος του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ), Σεραφεύμ Φελέκης, Γενικός Διευθυντής του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου, Ηλίας Γκαραβέλας, Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχειρήσεων του Εμπορικού Επιμελητηρίου Καρδίτσας, Αθανασία Τζανακάρη, Διευθύντρια-Συντονίστρια Επιστημονικής Λειτουργίας του Κέντρου Υγείας Μουζακίου και ο Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ.Τιμόθεος.

Στη συνεδρίαση συμμετείχαν και οι Δήμαρχοι του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου κ.κ. Αλέξανδρος Καρδαμπίκης, Δήμαρχος Αγράφων, Αθανάσιος Τορουνίδης, Δήμαρχος Αμφιλοχίας, Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Περιοχών της ΚΕΔΕ – Δήμαρχος Αργιθέας, Νικόλαος Βαϊτίσης, Δήμαρχος Βορείων Τζουμέρκων, Περικλής Μίγδος, Δήμαρχος Γεωργίου Καραϊσκάκη, Χρήστος Χασιάκος, Δήμαρχος Κεντρικών Τζουμέρκων, Παναγιώτης Νάνος, Δήμαρχος Λίμνης Πλαστήρα, Ελευθέριος Αβραμόπουλος, Δήμαρχος Μετεώρων, Θεοφάνης Στάθης, Δήμαρχος Μουζακίου, Κωνσταντίνος Παπασιώζος, Δήμαρχος Νικολάου Σκουφά, Δημοσθένης Κατσή, Δήμαρχος Σοφάδων και Μαρία-Χριστίνα Αβέρωφ, Δήμαρχος Μετσόβου.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Οι εισαγωγικές τοποθετήσεις διαμόρφωσαν το κεντρικό αφήγημα: οι ορεινές περιοχές της Πίνδου αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα — δημογραφική συρρίκνωση, υποδομές χαμηλής ποιότητας, περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, καθώς και δυσκολίες στην απορρόφηση επενδύσεων. Ωστόσο, τονίστηκε ότι πρόκειται για περιοχές με σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα: φυσικό κεφάλαιο, βιοποικιλότητα, παραδοσιακά προϊόντα, πολιτιστική κληρονομιά και δυνατότητα ανάπτυξης ποιοτικών μορφών τουρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής τόνισε ότι απαιτείται μια ολιστική στρατηγική που θα συνδυάζει τοπικά αναπτυξιακά σχέδια (bottom-up προσέγγιση), με κεντρικό συντονισμό (top-down μηχανισμοί), ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια, ο συντονισμός και η μακροχρόνια χρηματοδότηση.

II. ΚΥΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι κύριες παρεμβάσεις κάλυψαν τόσο το στρατηγικό πλαίσιο, όσο και την πρακτική εφαρμογή. Ο εισηγητής κ. Γεώργιος Κωτσός πρότεινε την αντιμετώπιση της Πίνδου ως ενιαίας χωρικής ενότητας, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα διαπεριφερειακών συνεργασιών και την αξιοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ). Τόνισε τη σημασία των Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (π.χ. πρόγραμμα Αγράφων), ως πιλοτικών παρεμβάσεων, που μπορούν να κλιμακωθούν.

Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας ανέλυσε τα μέτρα για την ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και της μεταποίησης: προώθηση βιολογικών και ΠΟΠ προϊόντων, ενίσχυση μικρών μονάδων μεταποίησης κοντά στα σημεία παραγωγής, υποστήριξη για τη σύναψη συνεργατικών σχημάτων παραγωγών και ενίσχυση προγραμμάτων εκπαίδευσης (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ). Αναφέρθηκε, επίσης, σε προγράμματα δημοσίων υποδομών, σε εγγειοβελτιωτικά έργα και στη δυνατότητα αξιοποίησης πόρων από το ΠΑΑ και το Ταμείο Ανάκαμψης (π.χ. «Υδωρ 2.0» για τη διαχείριση νερού).

Πανεπιστημιακοί και ερευνητές (κ. Καλιαμπάκος, κ. Γούσιος) επισήμαναν την ανάγκη για τοπικά παρατηρητήρια, μελέτες κόστους-ωφελείας και εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού, που θα στηρίζουν στοχευμένες παρεμβάσεις. Συστήθηκε η δημιουργία κέντρων καινοτομίας, δικτύων μεταξύ πανεπιστημίων και τοπικών παραγωγών, καθώς και προγραμμάτων κατάρτισης για νέες δεξιότητες.

Επιπρόσθετα, οι ομιλητές ζήτησαν να δοθεί έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών συναθροίσεων και της κοινωνικής οικονομίας, στην παροχή δανειακών εργαλείων με ευνοϊκούς όρους και στην κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων, μέσω δημοσίων-ιδιωτικών συνεργασιών. Η ανάγκη για ευέλικτα χρηματοδοτικά σχήματα που θα προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες των μικρών κοινοτήτων θεωρήθηκε καθοριστική για την αποφυγή μονοδιάστατων επενδύσεων και την ενίσχυση της τοπικής ανθεκτικότητας.

III. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΑΝ

Στη συζήτηση διατυπώθηκαν συγκεκριμένα και επαναλαμβανόμενα ζητήματα:

1. Χρηματοδότηση και μακροχρόνια βιωσιμότητα: Επιστημάνθηκε ότι οι βραχυπρόθεσμες επιδοτήσεις δεν αρκούν. Χρειάζονται σταθερά, προβλέψιμα εργαλεία χρηματοδότησης και μέσα για την απορρόφηση πόρων (μηχανισμοί τεχνικής βοήθειας).
2. Διοικητική επάρκεια και στελέχωση: Μικροί ορεινοί δήμοι υπολειτουργούν λόγω ελλείψεων προσωπικού και εξειδικευμένων υπηρεσιών. Ζητήθηκε μόνιμη στελέχωση και δημιουργία κινητών μονάδων τεχνικής βοήθειας.
3. Δημογραφικό: Η φυγή των νέων ήταν κεντρικό θέμα. Προτάθηκαν κίνητρα εγκατάστασης (π.χ. φορολογικά, κατοικία, ψηφιακή υποδομή) και πολιτικές για την προσέλκυση ψηφιακών νομάδων και νέων αγροτών.

4. Υποδομές: Απαιτούνται επενδύσεις σε οδικό δίκτυο, δημόσιες συγκοινωνίες, υπηρεσίες υγείας, σχολεία και ψηφιακή σύνδεση.
5. Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή: Χρειάζεται στρατηγική διαχείρισης φυσικών πόρων, πρόληψη πυρκαγιών και μέτρα προσαρμογής στις κλιματικές επιπτώσεις.
6. Συντονισμός πολιτικών: Επισημάνθηκε η ανάγκη να συνδεθεί η στρατηγική για την Πίνδο με εθνικά προγράμματα και ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, ώστε να μην υπάρχει κατακερματισμός πόρων και δράσεων.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συνεδρίαση κατέληξε σε ένα σαφές πλαίσιο αρχών και προτεραιοτήτων: η Πίνδος μπορεί να λειτουργήσει ως πρότυπο ενιαίας και ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, αρκεί να συνδυαστεί ισχυρή πολιτική βούληση με τεχνική τεκμηρίωση και μακροχρόνια χρηματοδότηση. Οι βασικοί άξονες που συμφωνήθηκαν είναι:

- Ολιστική χωρική προσέγγιση (διαπεριφερειακή συνεργασία και ΟΧΕ).
- Ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και της μεταποίησης με έμφαση στην ποιότητα και στις συνεργασίες.
- Ενδυνάμωση των δήμων με μόνιμο προσωπικό, τεχνική βοήθεια και ψηφιακή υποδομή.
- Στοχευμένα μέτρα για το δημογραφικό (κίνητρα εγκατάστασης, στέγαση, υποδομές και θέσεις εργασίας).
- Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης (τοπικά παρατηρητήρια, εκθέσεις προόδου κάθε 2 χρόνια).

Τέλος, τονίστηκε ότι χρειάζεται πολιτική συνέργεια: το Κράτος, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα και οι τοπικές κοινότητες πρέπει να λειτουργήσουν ως εταίροι με σαφείς ρόλους. Η Πίνδος, με το φυσικό και πολιτιστικό της κεφάλαιο, διαθέτει όλα τα στοιχεία, για να αποτελέσει πρότυπο βιώσιμης ορεινής ανάπτυξης, εάν εφαρμοστεί συνεκτικό και πρακτικό σχέδιο, που θα συνδέει χρηματοδότηση, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο και προστασία του περιβάλλοντος.

Εισήγηση κ. Γ. Κωτσού, Μέλους της Υποεπιτροπής

1. Γενικό Συμπέρασμα – Πλαίσιο

Η συνεδρίαση της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών κατέδειξε με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο ότι ο ορεινός όγκος της Πίνδου αποτελεί όχι μόνο έναν ιδιαίτερο φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της χώρας, αλλά και έναν τόπο που σήμερα αντιμετωπίζει οξύτατα προβλήματα: πληθυσμιακή συρρίκνωση, ερήμωση, υστέρηση υποδομών και οικονομική δυσπραγία. Ο Βουλευτής κ. Γεώργιος Κωτσός, εισηγητής εκ μέρους της Νέας Δημοκρατίας, τόνισε πως «οι ορεινές περιοχές δεν είναι χαμένες πατρίδες, αλλά ζωντανοί χώροι που χρειάζονται στοχευμένη πολιτική, για να επανενταχθούν στον αναπτυξιακό χάρτη της χώρας».

2. Σχετικές Εργασίες της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών

Η Επιτροπή Περιφερειών, μέσα από την Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών, έχει δρομολογήσει τα τελευταία χρόνια μια σειρά συνεδριάσεων, με αντικείμενο, την ανάπτυξη και ανάδειξη της ελληνικής υπαίθρου. Προηγήθηκαν θεματικές συζητήσεις για τον Όλυμπο, τους Δελφούς και ειδικότερα για τις πολιτικές της ΚΕΔΕ σε σχέση με τους ορεινούς δήμους. Η συνεδρίαση της 20ης Μαρτίου 2025 για την Πίνδο αποτέλεσε συνέχεια αυτής της προσπάθειας, αλλά και τομή, καθώς για πρώτη φορά αναδείχθηκε σε κοινοβουλευτικό επίπεδο η ανάγκη μιας ολιστικής στρατηγικής για την οροσειρά που διασχίζει πολλές περιφέρειες και δήμους.

3. Λειτουργία και Επιμέρους Δράσεις

Η συνεδρίαση είχε έντονο χαρακτήρα διαβούλευσης. Συμμετείχαν, εκτός από Βουλευτές όλων των κομμάτων, εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, Περιφερειάρχες, Δήμαρχοι του Δικτύου Πίνδου, Καθηγητές πανεπιστημίων, φορείς της αυτοδιοίκησης, ακόμη και η Εκκλησία. Οι επιμέρους παρεμβάσεις ανέδειξαν την ανάγκη για επενδύσεις σε υποδομές, στήριξη της αγροτικής παραγωγής, προώθηση βιολογικών προϊόντων, ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων και αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ, με ιδιαίτερη αναφορά στο πιλοτικό «Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Αγράφων».

4. Παρατηρήσεις και Προτάσεις των Μελών της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών

Οι τοποθετήσεις των μελών της Επιτροπής και των προσκεκλημένων κινήθηκαν σε τρεις βασικούς άξονες:

α) Δημογραφικό – κοινωνική συνοχή: Τονίστηκε το μείζον ζήτημα της ερήμωσης. Ο Βουλευτής Γρεβενών κ. Σταυρόπουλος κατέθεσε υπόμνημα για ειδική συζήτηση, ενώ ο κ. Κωτσός πρότεινε πολιτικές «υποδοχής νέων κατοίκων».

β) Αναπτυξιακές υποδομές και τοπική οικονομία: Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Τσιάρας υπογράμμισε την προτεραιότητα στον πρωτογενή τομέα, ενώ ο κ. Κωτσός ζήτησε ολοκληρωμένη στρατηγική που θα αγγίζει υγεία, παιδεία, πολιτισμό, τεχνολογία.

γ) Θεσμική εκπροσώπηση και συντονισμός: Πολλά μέλη συμφώνησαν με την πρόταση του κ. Κωτσού για τη σύσταση Υφυπουργείου Ορεινών Περιοχών, ενώ παράλληλα επισημάνθηκε η ανάγκη bottom-up διαδικασιών με συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών.

Από την Κυβέρνηση και τη Νέα Δημοκρατία

Ο εισηγητής Γεώργιος Κωτσός (ΝΔ) έδωσε έμφαση στην ανάγκη μιας ολιστικής στρατηγικής και στη δημιουργία θεσμικού οργάνου, ειδικά για τις ορεινές περιοχές.

Ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής κ. Εμμανουήλ Κόνσολας (ΝΔ) μίλησε για «τη μεγαλύτερη θεσμική μεταρρύθμιση στη Βουλή μετά τη Μεταπολίτευση».

Οι Βουλευτές κ.κ. Περικλής Μαντάς και Μαριλένα Σούκουλη–Βιλιάλη τόνισαν την ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου των τοπικών κοινωνιών.

Από την Αντιπολίτευση

Ο κ. Γιώργος Παπαηλιού (ΣΥΡΙΖΑ) ανέδειξε το ζήτημα της κοινωνικής συνοχής, σημειώνοντας ότι η εγκατάλειψη των ορεινών περιοχών συνδέεται με τη μετανάστευση νέων και την ανεπάρκεια δημόσιων υπηρεσιών.

Ο κ. Ιωάννης Δελής (ΚΚΕ) στάθηκε στην ανάγκη για κρατική χρηματοδότηση

βασικών υποδομών, κατηγορώντας την Κυβέρνηση ότι στηρίζεται υπέρμετρα σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συχνά αφήνουν εκτός τους μικρούς παραγωγούς.

Ο κ. Νικόλαος Βρεττός (ΠΑΣΟΚ–ΚΙΝΑΛ) πρότεινε ένα ειδικό σχέδιο φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις στις ορεινές περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Μπούμπας (Ελληνική Λύση) έδωσε έμφαση στην ασφάλεια και την πολιτική προστασία, κάνοντας λόγο για την ανάγκη άμεσων έργων πρόληψης φυσικών καταστροφών στην Πίνδο.

Ο κ. Οζγκιούρ Φερχάτ (ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ) αναφέρθηκε στην ανάγκη σεβασμού της πολιτισμικής ποικιλίας και ενίσχυσης των νέων τεχνολογιών για την απομακρυσμένη εκπαίδευση.

Ο Αδαμάντιος Καραναστάσης (Πλεύση Ελευθερίας) μίλησε για την ανάγκη να ενταχθούν τα ζητήματα της Πίνδου στη γενικότερη πολιτική για την κλιματική αλλαγή.

Με αυτόν τον τρόπο, όλες οι πτέρυγες της Βουλής συνέβαλαν με προτάσεις. Παρά τις διαφορετικές πολιτικές προσεγγίσεις, κοινός παρονομαστής υπήρξε η διαπίστωση ότι οι ορεινές περιοχές χρειάζονται άμεσες, συντονισμένες και βιώσιμες πολιτικές.

Η συνεδρίαση της 20ης Μαρτίου 2025 αποτέλεσε σταθμό για την κοινοβουλευτική ανάδειξη της Πίνδου ως ενιαίου αναπτυξιακού χώρου. Ο Εισηγητής κ. Γεώργιος Κωτσός έθεσε τον τόνο: «Δεν επιτρέπεται οι ορεινές περιοχές μας να γίνουν χαμένες πατρίδες. Οφείλουμε να τις επανεντάξουμε στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της χώρας, με ολοκληρωμένες πολιτικές και με πίστη στις δυνατότητές τους». Η Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών συνεχίζει να αποτελεί θεσμικό βήμα ουσιαστικού διαλόγου και πολιτικής παραγωγής, με στόχο, τη βιώσιμη ανάπτυξη των πιο δυσπρόσιτων αλλά και πιο αυθεντικών περιοχών της Ελλάδας.

Συμμετέχοντες στη συνεδρίαση και ρόλοι

Κοινοβούλιο: Πρόεδρος Υποεπιτροπής: Εμμανουήλ Κόνσολας και Μέλη - Βουλευτές: Ιωάννης Γιώργος, Τάσος Δημοσχάκης, Νεοκλής Κρητικός, Γιώργος Κωτσός (εισηγητής ΝΔ), Περικλής Μαντάς, Ιωάννης Πασχαλίδης, Μαριλένα Σούκουλη–Βιλιάλη, Αθανάσιος Σταυρόπουλος, Εμμανουήλ Χνάρης, Γιώργος

Παπαηλιού, Ιωάννης Δελής, Κωνσταντίνος Μπούμπας, Οζγκιούρ Φερχάτ, Νικόλαος Βρεττός, Αδαμάντιος Καραναστάσης, Ιωάννης Κόντης.

Κυβέρνηση: Κώστας Τσιάρας, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Σάββας Χιονίδης, Γενικός Γραμματέας Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης του Υπουργείου Εσωτερικών.

Περιφέρειες: Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Αναστασία Αδαμοπούλου, Αντιπεριφερειάρχης Τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας, Φάνης Σπανός, Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας (Webex).

Αυτοδιοίκηση – ΚΕΔΕ: Σωκράτης Κεφαλογιάννης, Πρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Δήμων ΚΕΔΕ, Δήμαρχος Ανωγείων, Ανδρέας Στεργίου, Αντιπρόεδρος Επιτροπής Ορεινών Δήμων ΚΕΔΕ, Δήμαρχος Αργιθέας.

Δίκτυο Δήμων Πίνδου – Δήμαρχοι: Αλέξανδρος Καρδαμπίκης (Δήμαρχος Αγράφων), Θανάσης Τορουνίδης (Δήμαρχος Αμφιλοχίας), Ανδρέας Στεργίου (Δήμαρχος Αργιθέας), Νίκος Βαΐτσης (Δήμαρχος Βορείων Τζουμέρκων), Περικλής Μίγδος (Δήμαρχος Γ. Καραϊσκάκη), Χρήστος Χασιάκος (Δήμαρχος Κεντρικών Τζουμέρκων), Παναγιώτης Νάνος (Δήμαρχος Λίμνης Πλαστήρα), Ελευθέριος Αβραμόπουλος (Δήμαρχος Μετεώρων), Θεοφάνης Στάθης (Δήμαρχος Μουζακίου), Κωνσταντίνος Παπασιώζος (Δήμαρχος Νικολάου Σκουφά), Κωνσταντίνος Μαράβας (Δήμαρχος Πύλης), Δημοσθένης Κατσης (Δήμαρχος Σοφάδων), Μαρία–Χριστίνα Αβέρωφ (Δήμαρχος Μετσόβου).

Ακαδημαϊκοί και Ερευνητές: Δημήτριος Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) – Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), Δημήτρης Γούσιος, Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Φορείς και Οργανισμοί: Δημήτρης Μαραβέλιας, Πρόεδρος του ΔΣ της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Σεραφείμ Φελέκης, Γενικός Διευθυντής Δικτύου Δήμων περιοχής Πίνδου, Ηλίας Γκαραβέλας, Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχειρήσεων, του Εμπορικού Επιμελητηρίου Καρδίτσας, Αθανασία Τζανακάρη, Διευθύντρια–Συντονίστρια Επιστημονικής Λειτουργίας του Κέντρου Υγείας Μουζακίου (Webex).

Εκκλησία: Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμόθεος.

Εισήγηση κ. Οζγκιούρ Φερχάτ, Μέλους της Υποεπιτροπής

Στη διάρκεια της συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών, που πραγματοποιήθηκε στις 20 Μαρτίου 2025, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.20΄, στην Αίθουσα «Προέδρου Γιάννη Νικ. Αλευρά» (151) του Μεγάρου της Βουλής, υπό την προεδρία του Προέδρου της, κυρίου Εμμανουήλ Κόνσολα, την ημερήσια διάταξη απασχόλησε το θέμα: «Ανάδειξη και Ανάπτυξη ορεινών περιοχών: το παράδειγμα του ορεινού όγκου της Πίνδου».

Τα Μέλη της Υποεπιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Σάββας Χιονίδης, Γενικός Γραμματέας Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, Δημήτρης Καλιαμπάκος, Καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων – Μεταλλουργών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.), Δημήτριος Γούσιος, Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Δημήτριος Μαραβέλιας, Πρόεδρος του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ), Σεραφείμ Φελέκης, Γενικός Διευθυντής του Δικτύου Δήμων Περιοχής Πίνδου, Ηλίας Γκαραβέλας, Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχειρήσεων του Εμπορικού Επιμελητηρίου Καρδίτσας, Αθανασία Τζανακάρη, Διευθύντρια-Συντονίστρια Επιστημονικής Λειτουργίας του Κέντρου Υγείας Μουζακίου και ο Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ.Τιμόθεος.

Με δεδομένη την ανάγκη της βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, εστιάζοντας στην Πίνδο, η συνεδρίαση συγκέντρωσε μεγάλο αριθμό βουλευτών, εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, της ακαδημαϊκής κοινότητας, κρατικών αξιωματούχων και άλλων εμπλεκόμενων φορέων.

Οι κύριες θέσεις και οι προτάσεις, που κατατέθηκαν από τον Πρόεδρο της Επιτροπής, τον Εισηγητή και τον Υπουργό Ανάπτυξης, συνοψίζονται στα εξής:

Ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής Εμμανουήλ Κόνσολας τόνισε τη θεσμική αξία της αυτόνομης λειτουργίας της Επιτροπής και τη συνεργασία με την ΚΕΔΕ, την ΕΝ.ΠΕ, την Ε.Ε.Τ.Α.Α., καθώς και επιστημονικά ιδρύματα όπως το ΕΜΠ.

Ο Εισηγητής και Προεδρεύων βουλευτής κ. Γεώργιος Κωτσός, παρουσίασε πρόταση για την ολιστική και διαπεριφερειακή ανάπτυξη της Πίνδου.

Συγκεκριμένα:

- Τόνισε τη στρατηγική σημασία της Πίνδου ως «ολοκληρωμένης γεωγραφικής ενότητας», που ξεπερνά τα διοικητικά σύνορα.
- Παρουσίασε πρόταση για ολοκληρωμένη χωρική επένδυση (ΟΧΕ) στην Πίνδο, με χρηματοδοτικά εργαλεία από το ΕΣΠΑ.
- Πρότεινε δημιουργία Υφυπουργείου Ορεινών Περιοχών, για ενιαίο θεσμικό σχεδιασμό.
- Υπογράμμισε ότι οι πολιτικές πρέπει να έχουν παρεμβατικό και όχι απλώς συμβολικό χαρακτήρα.

Ο κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας, Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, παρενέβη εκτενώς στη συνεδρίαση, δίνοντας έμφαση στον ρόλο του Υπουργείου στην ανάπτυξη της Πίνδου και των ορεινών περιοχών γενικότερα.

Βασικά σημεία της τοποθέτησής του:

Οι ορεινές περιοχές, όπως η Πίνδος, έχουν ιδιαιτερότητες και προκλήσεις, καθώς η ιδιαίτερη γεωμορφολογία τους επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξή τους.

Καταγράφονται φαινόμενα όπως:

- Ερημοποίηση
- Γήρανση πληθυσμού
- Υποαπασχόληση
- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Απαιτείται ολιστική στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένη προσέγγιση, συνδυάζοντας:

- Ήπιο τουρισμό
- Πρωτογενή τομέα
- Μεταποίηση
- Προγράμματα LEADER, βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας ως μοχλούς ανάπτυξης.

Καινοτομία και πιστοποίηση:

- Προώθηση πιστοποιημένων προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ.

- Εκπαίδευση παραγωγών, μέσω του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, σε καινοτόμες τεχνικές
- Υποστήριξη της τοπικής μεταποίησης για αύξηση του εισοδήματος και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Υποδομές και φυσικοί πόροι, όπου απαιτείται η συμβολή του Υπουργείου:

- Αρδευτικά έργα και εγγειοβελτιωτικές παρεμβάσεις (π.χ. μέσω «Ύδωρ 2.0» και Ταμείου Ανάκαμψης)
- Αγροτική οδοποιία, με έμφαση στη δυσκολία πρόσβασης των ορεινών εκμεταλλεύσεων

Ανάπτυξη με κοινωνικό πρόσημο, που θα περιλαμβάνει την προώθηση συγκεκριμένων μέτρων:

- Νέοι αγρότες και εγκατάσταση νέου πληθυσμού
- Συμμετοχή ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (γυναίκες, άνεργοι, μετανάστες)
- Μείωση ανισοτήτων και ενίσχυση κοινωνικής συνοχής

Ο καθηγητής κ. Δημήτρης Καλιαμπάκος, Διευθυντής του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) και καθηγητής του ΕΜΠ ανέδειξε το διπλό πρόβλημα της πληθυσμιακής και αναπτυξιακής υστέρησης, την ανάγκη για υποδομές μετακίνησης, ενέργειας και ψηφιακής συνδεσιμότητας και πρότεινε την εφαρμογή "μεταφορικού ισοδύναμου" στις ορεινές περιοχές. Ανέφερε πως το ΜΕ.Κ.Δ.Ε. εργάζεται σε πρόταση για την επέκταση του μεταφορικού ισοδύναμου (όπως στα νησιά) και στα ορεινά.

Ο κ. Δημήτρης Γούσιος, καθηγητής Χωροταξίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, έκανε έντονη αναφορά στην ανάγκη και τη δυνατότητα ολιστικής ανάπτυξης της υπαίθρου και ανέδειξε τη σημασία του χωρικού σχεδιασμού ως προϋπόθεση για ουσιαστική ανάπτυξη και όχι αποσπασματικές πολιτικές.

Ο κ. Αλέξανδρος Καχριμάνης, Περιφερειάρχης Ηπείρου, ανέδειξε τις διαχρονικές παρεμβάσεις της Περιφέρειας στην Πίνδο, όπως οδικά έργα, υποδομές υγείας και στήριξη των τοπικών προϊόντων. Αναφέρθηκε στην ανάγκη για σταθερή και στοχευμένη χρηματοδότηση και όχι στις αποσπασματικές ενισχύσεις. Ζήτησε μεταρρυθμίσεις στην κατανομή αρμοδιοτήτων και στην επιτάχυνση αδειοδοτήσεων, ειδικά για έργα περιβαλλοντικής σημασίας.

Ο κ. Σεραφείμ Φελέκης, Γενικός Διευθυντής του Δικτύου Δήμων Πίνδου, έκανε μια

συγκροτημένη και ουσιαστική παρέμβαση:

- Τόνισε τη σημασία της ενιαίας αντιμετώπισης της Πίνδου στο αναπτυξιακό και θεσμικό σχεδιασμό.
- Υποστήριξε την ανάγκη να αρθεί ο διοικητικός κατακερματισμός, που οδηγεί σε αποσπασματικότητα πολιτικής.
- Ανέδειξε την ανάγκη για ολοκληρωμένο και ρεαλιστικό σχέδιο, με συντονισμό μεταξύ Υπουργείων, Δήμων και Περιφερειών.
- Πρότεινε την ανάθεση συντήρησης ορεινού οδικού δικτύου σε Περιφέρειες/Δήμους, με απλοποίηση διαδικασιών.
- Κατήγγειλε την υπερβολική γραφειοκρατία.
- Πρότεινε τη γεωγραφική πιστοποίηση “Πίνδος” για προϊόντα της περιοχής.
- Ζήτησε θεσμοθέτηση ενδιάμεσου φορέα, όχι για να αντικαταστήσει το κράτος, αλλά για να παρακολουθεί και να τεκμηριώνει την υλοποίηση δράσεων.
- Τόνισε την ανάγκη για έργα και όχι μόνο λόγια.

Η κ. Αθανασία Τζανακάρη, Διευθύντρια - Συντονίστρια Επιστημονικής Λειτουργίας του Κέντρου Υγείας Μουζακίου έκανε μια εμπειριστατωμένη παρέμβαση με έμφαση στον τομέα της υγείας. Συγκεκριμένα:

- Τόνισε το πρόβλημα της καθυστέρησης στις προκηρύξεις αγροτικών ιατρών, με αποτέλεσμα την υποστελέχωση και την εγκατάλειψη θέσεων από γιατρούς.
- Ανέφερε τα σημαντικά προβλήματα πρόσβασης σε νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας, λόγω μεγάλων αποστάσεων και αποτρεπτικών συνθηκών οδήγησης, εξαιτίας του κακού οδικού δικτύου και των χειμερινών συνθηκών.
- Υποστήριξε την ανάγκη για συντονισμένη, ολιστική στρατηγική με διυπουργική και διατομεακή συνεργασία, με στόχο την παραμονή του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές.

Στις τοποθετήσεις, που ακολούθησαν αναγνωρίστηκαν ως θετικά σημεία:

- Η ολιστική προσέγγιση, καθώς η αντίληψη της Πίνδου ως ενιαίου οικοσυστήματος και η υπέρβαση γεωγραφικών διοικητικών ορίων αποτελούν θεμελιώδη στρατηγικά πλεονεκτήματα
- Η διακομματική συναίνεση, καθώς διαφαίνεται σαφής πολιτική βούληση από

όλα τα κόμματα και ευρεία συμμετοχή θεσμικών φορέων

- Η ανάδειξη τοπικής ταυτότητας, καθώς η έμφαση στην αυθεντικότητα, στη βιοποικιλότητα και στα ΠΟΠ/ΠΓΕ προϊόντα συνδέει την αναπτυξιακή στρατηγική με την πολιτισμική φυσιογνωμία της περιοχής
- Οι στοχευμένες προτάσεις, καθώς η πρόβλεψη για δημόσιες υποδομές, μεταποίηση, υποστήριξη νέων κατοίκων και ψηφιακών νομάδων είναι επίκαιρη και ανταποκρίνεται σε υπαρκτές ανάγκες

Παρά την αναγνώριση των θετικών σημείων αναδείχθηκαν και επιφυλάξεις, αλλά και αδυναμίες όπως:

- Η απουσία δεσμευτικού σχεδίου εφαρμογής, καθώς παρά τις ενδιαφέρουσες ιδέες, λείπει σαφές χρονοδιάγραμμα και χρηματοδοτική διασφάλιση
- Η γενικολογία σε κρίσιμα θέματα, καθώς υπάρχει επαναληπτικότητα και αφηρημένες διατυπώσεις, χωρίς τεκμηριωμένη ανάλυση κόστους/οφέλους
- Περιορισμένη φωνή των τοπικών κοινωνιών. Παρότι αναφέρεται η ανάγκη για «bottom-up» διαδικασίες, δεν αποτυπώνεται η συμμετοχή πολιτών ή τοπικών συλλογικοτήτων

Επίσης, κατατέθηκαν παράπονα και αγωνίες, κυρίως από συμμετέχοντες δημάρχους, οι οποίες συνοψίζονται στα εξής:

- Υποστελέχωση και η αδυναμία υλοποίησης έργων. Οι υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις υλοποίησης έργων λόγω έλλειψης προσωπικού και τεχνικών πόρων.
- Οι διαδικασίες μελέτης, αδειοδότησης και ωρίμανσης έργων είναι βραδείς και αποθαρρυντικές.
- Τα διαχρονικά προβλήματα στο οδικό δίκτυο με την κακή κατάσταση των δρόμων, τις καθυστερήσεις στις αποκαταστάσεις, ακόμα και όταν αφορούν την πρόσβαση σε δομές υγείας. Προτείνουν ως λύση την αποκέντρωση και την ανάθεση της ευθύνης συντήρησης σε Περιφέρειες και Δήμους.
- Τονίστηκε η απομόνωση των κατοίκων, ειδικά των ηλικιωμένων και των συνταξιούχων, λόγω έλλειψης βασικών υπηρεσιών όπως τραπεζικές, ταχυδρομικές, υγειονομικές. Έγινε ιδιαίτερη αναφορά στην έλλειψη ΑΤΜ, αλλά και στο κλείσιμο των ΕΛΤΑ.

Στις τοποθετήσεις των βουλευτών, που συμμετείχαν στη συνεδρίαση αναδείχθηκε η ανάγκη για:

- συντονισμένη παρέμβαση όλων των αρμόδιων Υπουργείων,
- στήριξη της μεταποίησης και της βιολογικής παραγωγής,
- αποτροπή ερημοποίησης με ενίσχυση υποδομών, εκπαίδευσης και υγείας,

Τα κοινά σημεία των παρεμβάσεων είναι:

- ομοφωνία για την ανάγκη ενιαίας πολιτικής για τις ορεινές περιοχές
- τεκμηριωμένη ανησυχία για το δημογραφικό πρόβλημα και τη γήρανση του πληθυσμού
- πρόταση για σύνδεση των πανεπιστημίων με τις τοπικές κοινωνίες
- αναγνώριση της ανάγκης για δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των Δήμων της Πίνδου με σταθερό θεσμικό πλαίσιο

Εν κατακλείδι, η συνεδρίαση αποτελεί ναι μεν σημαντική θεσμική πρωτοβουλία με προοπτικές στρατηγικής σημασίας για την ενδοχώρα, όμως, για να έχει πραγματικό αντίκρυσμα, απαιτείται:

- Πολιτική βούληση με στόχο την ανάπτυξη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρόταση για εφαρμογή «μεταφορικού ισοδύναμου» στις ορεινές περιοχές, η οποία είναι καινοτόμα και απολύτως εφαρμόσιμη, εφόσον υποστηριχθεί πολιτικά.
- Σαφής εφαρμοστικός μηχανισμός.
- Συστηματική διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες.
- Μέτρηση των αποτελεσμάτων και επαναπροσδιορισμός πολιτικών σε βάθος χρόνου.
- Ενίσχυση των διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών των δήμων
- Μεταφορά αρμοδιοτήτων οδικής συντήρησης σε Δήμους και Περιφέρειες με σταθερή χρηματοδότηση και σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων.
- Υποχρεωτική παρουσία βασικών υποδομών εξυπηρέτησης.
- Στήριξη της εγκατάστασης νέων κατοίκων με ειδικά προγράμματα στέγασης, επαγγελματικής στήριξης και κίνητρα μόνιμης εγκατάστασης.

3. «Η δράση και συμβολή του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην αναγέννηση των Ορεινών Περιοχών της Ελλάδας»

Εισηγητής: Ιωάννης Πασχαλίδης, Μέλος της Υποεπιτροπής

Η συνεδρίαση της Υποεπιτροπής Ορεινών Περιοχών πραγματοποιήθηκε με αντικείμενο τη συζήτηση των αναγκών και των προοπτικών των ορεινών περιοχών της χώρας. Στη συνεδρίαση συμμετείχαν βουλευτές από διαφορετικές εκλογικές περιφέρειες, εκπρόσωποι τοπικών φορέων και ο καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, κ. Δημήτριος Καλιαμπάκος. Στόχος ήταν η ανάδειξη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ορεινές κοινότητες και η καταγραφή προτάσεων για την ενίσχυση της ανάπτυξής τους.

Στην εισαγωγική του τοποθέτηση, ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Εμμανουήλ Κόνσολας, τόνισε ότι οι ορεινές περιοχές αποτελούν θεμελιώδες κομμάτι της ταυτότητας και της κληρονομιάς της χώρας. Επισήμανε την σημασία που έχει η δημιουργία μιας Υποεπιτροπής, που θα εστιάσει στα προβλήματα των ορεινών περιοχών αποκλειστικά. Ανέφερε επίσης πως αποτελεί προτεραιότητα η διαμόρφωση ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου, το οποίο θα πρέπει να έχει αναπτυξιακούς στόχους. Ειδικότερα, το στρατηγικό σχέδιο θα πρέπει να εστιάσει α) στη δημιουργία τοπικών αναπτυξιακών σχεδίων, που θα χρηματοδοτούνται από δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους, β) στη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού και της ζωής σε αυτές τις περιοχές με ειδικά αναπτυξιακά κίνητρα, γ) στη διαμόρφωση και επικαιροποίηση νέου χωροταξικού σχεδιασμού με όρους αειφορίας και βιώσιμης διαχείρισης, δ) σε ένα ολιστικό σχέδιο διαχείρισης των ορεινών όγκων ε) στη δημιουργία ορεινού ταμείου, που θα χρηματοδοτείται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους και στ) στην ενίσχυση του τοπικού πολιτισμού με την ανάδειξη της πολιτισμικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Κατά τη συνεδρίαση, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην παρέμβαση του καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, κ. Δημήτρη Καλιαμπάκου. Ο κ. καθηγητής ανέλυσε με επιστημονική τεκμηρίωση τις ιδιαιτερότητες του ορεινού χώρου. Τόνισε ότι οι ορεινές περιοχές πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ενιαίος και σύνθετος χώρος, όπου συμπλέκονται περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι. Υπογράμμισε την ανάγκη διαμόρφωσης μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, που δεν θα περιορίζεται σε αποσπασματικές

δράσεις, αλλά θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των κατοίκων, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τις αναπτυξιακές δυνατότητες κάθε περιοχής. Βήμα προς την σωστή κατεύθυνση θα αποτελούσε η ίδρυση αρμόδιου για τέτοια θέματα Υφυπουργείου, καθώς και η υιοθέτηση νομοθετικού πλαισίου, που θα αφορά αποκλειστικά τις ορεινές περιοχές. Επισήμανε ότι απαιτείται στενή συνεργασία της Πολιτείας με τα πανεπιστήμια και τους τοπικούς φορείς, ώστε οι πολιτικές να βασίζονται σε στέρεα επιστημονικά δεδομένα και να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε τόπου. Ολοκληρώνοντας την παρέμβασή του, κάλεσε την Επιτροπή να υιοθετήσει έναν νέο τρόπο σκέψης για τον ορεινό χώρο, που θα στηρίζεται στην αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ακολούθησαν οι παρεμβάσεις Βουλευτών, Περιφερειάρχων και Δημάρχων. Πολλοί στάθηκαν στο ζήτημα των υποδομών, υπογραμμίζοντας ότι η έλλειψη οδικής ασφάλειας και η κακή κατάσταση των δρόμων εμποδίζουν την καθημερινή μετακίνηση των κατοίκων και την εμπορική δραστηριότητα. Αναφέρθηκαν παραδείγματα χωριών που παραμένουν αποκομμένα τους χειμερινούς μήνες, εξαιτίας χιονοπτώσεων και κατολισθήσεων. Τονίστηκε ότι η έγκαιρη συντήρηση του οδικού δικτύου και η κατασκευή αντιπλημμυρικών και αντιδιαβρωτικών έργων είναι αναγκαία, προκειμένου να προστατευθεί η ασφάλεια των πολιτών και να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της τοπικής οικονομίας.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε και στην υγεία. Οι ομιλητές επισήμαναν ότι πολλά αγροτικά ιατρεία παραμένουν κλειστά λόγω έλλειψης προσωπικού, ενώ οι κάτοικοι αναγκάζονται να ταξιδεύουν μεγάλες αποστάσεις, για να λάβουν στοιχειώδεις υπηρεσίες περίθαλψης. Η απουσία μόνιμων γιατρών και νοσηλευτών δημιουργεί ένα περιβάλλον ανασφάλειας, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι και οι ασθενείς με χρόνια νοσήματα. Προτάθηκε η θεσμοθέτηση κινήτρων για την προσέλκυση νέων γιατρών στις ορεινές περιοχές, καθώς και η ενίσχυση των κινητών μονάδων υγείας.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, οι τοποθετήσεις επικεντρώθηκαν στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα σχολεία των ορεινών περιοχών. Έγινε λόγος για ελλείψεις εκπαιδευτικών, για σχολεία που λειτουργούν με ελάχιστους μαθητές και για δυσκολίες στην πρόσβαση σε σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό. Ορισμένοι ομιλητές επισήμαναν ότι η τηλεεκπαίδευση μπορεί να προσφέρει λύσεις, αλλά δεν υποκαθιστά την ανάγκη για μόνιμο διδακτικό προσωπικό. Η παιδεία στις ορεινές περιοχές χαρακτηρίστηκε ως βασικό εργαλείο για την ανάσχεση της ερήμωσης

και τη συγκράτηση των νέων οικογενειών στον τόπο τους.

Η συζήτηση επεκτάθηκε και στον αγροτικό τομέα. Αναφέρθηκε ότι η γεωργία και η κτηνοτροφία παραμένουν οι κύριοι πυλώνες της οικονομίας στις ορεινές κοινότητες, αλλά οι παραγωγοί αντιμετωπίζουν αυξημένο κόστος, περιορισμένη πρόσβαση στις αγορές και δυσκολίες στην αξιοποίηση των ενισχύσεων. Υπογραμμίστηκε η ανάγκη για στήριξη των συνεταιρισμών, για τεχνική υποστήριξη και εκπαίδευση των παραγωγών και για προώθηση τοπικών προϊόντων με σήματα ποιότητας. Αναδείχθηκε επίσης η ανάγκη να υπάρξουν πολιτικές, που θα θωρακίσουν τους παραγωγούς απέναντι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η μείωση των υδάτινων πόρων και τα συχνότερα ακραία καιρικά φαινόμενα.

Εξίσου σημαντικό ζήτημα αποτέλεσε η τουριστική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. Βουλευτές και εκπρόσωποι φορέων τόνισαν ότι υπάρχει πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα, το οποίο μπορεί να στηρίξει μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός. Ωστόσο, υπογραμμίστηκε ότι η αξιοποίηση αυτού του δυναμικού πρέπει να γίνει με σεβασμό στο περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία, ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, χωρίς να αλλοιωθεί η ταυτότητα των περιοχών.

Πέρα από τα παραπάνω, συζητήθηκε εκτενώς το ζήτημα της δημογραφικής κρίσης. Οι τοποθετήσεις ανέδειξαν το γεγονός ότι η φυγή των νέων και η γήρανση του πληθυσμού, οδηγούν σε μαρασμό τα χωριά και σε αδυναμία ανανέωσης του κοινωνικού ιστού. Προτάθηκε η εφαρμογή ειδικών πολιτικών για τη στήριξη των νέων οικογενειών, με οικονομικά κίνητρα, πρόσβαση σε υπηρεσίες παιδικής φροντίδας και ευκαιρίες απασχόλησης. Η σημασία της κοινωνικής συνοχής αναδείχθηκε ως βασικός παράγοντας για την επιβίωση των ορεινών κοινοτήτων.

Στον επίλογο της συνεδρίασης, ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Εμμανουήλ Κόνσολας, ευχαρίστησε τους συμμετέχοντες για τις ουσιαστικές παρεμβάσεις τους και τόνισε ότι η δουλειά της Υποεπιτροπής δεν τελειώνει με τη συνεδρίαση. Υπογράμμισε ότι θα ακολουθήσει συστηματική επεξεργασία των προτάσεων που κατατέθηκαν και διαβούλευση με τα αρμόδια υπουργεία και τους τοπικούς φορείς. Στόχος, όπως είπε, είναι η διαμόρφωση ενός συνεκτικού και ρεαλιστικού σχεδίου για τις ορεινές περιοχές, το οποίο θα λάβει υπόψη του τις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων και θα συμβάλει στην ανασυγκρότηση του κοινωνικού και

οικονομικού ιστού τους.

Η συνεδρίαση ολοκληρώθηκε με την κοινή διαπίστωση ότι οι ορεινές περιοχές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως περιθωριακές, αλλά ως ζωντανά κύτταρα ανάπτυξης με δυνατότητες. Η Επιτροπή δεσμεύτηκε να συνεχίσει τις εργασίες της, παρακολουθώντας από κοντά τις εξελίξεις και συμβάλλοντας στη διαμόρφωση πολιτικών, που θα εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και την προοπτική των ορεινών κοινοτήτων.

4. «Αειφόρος ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας»

Εισηγητής: Περικλής Μαντάς, Μέλος της Υποεπιτροπής

Η συζήτηση για την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας δεν αφορά απλώς μια τοπική υπόθεση. Αποτελεί ένα ζήτημα εθνικής σημασίας. Αυτό, διότι εντάσσεται στη μακρά προσπάθεια για την αναγέννηση μιας περιοχής, που βίωσε με δραματικό τρόπο τις συνέπειες της κλιματικής κρίσης και των φυσικών καταστροφών, μιας περιοχής που στη θέση της δυνητικά μπορεί να βρεθούν και άλλες περιοχές της χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το ζήτημα της αναπτυξιακής της αποκατάστασης μπορεί να αποτελέσει οδηγό για όλους μας, προκειμένου αφενός να θωρακίσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον πλούτο της περιοχής, αφετέρου να ενισχύσουμε τις δυνατότητες και τις προοπτικές της για το μέλλον.

Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για την ανάπτυξη της Εύβοιας, χωρίς να αναφερθούμε στις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2021. Σε λίγες μόνο ημέρες, πάνω από 500.000 στρέμματα δασικών εκτάσεων καταστράφηκαν, αφήνοντας πίσω τους ένα αποδεδειγμένο φυσικό περιβάλλον, τεράστιες απώλειες στη μελισσοκομία και τη ρητινοκαλλιέργεια και μια κοινωνία, που αισθάνθηκε να χάνει το έδαφος κάτω από τα πόδια της. Οι συνέπειες ήταν πολλαπλές:

- Οικολογικές: με απώλεια δασών, που αποτελούσαν πνεύμονες οξυγόνου και βιοποικιλότητας
- Οικονομικές: με καταστροφή παραγωγικών δραστηριοτήτων, που συντηρούσαν χιλιάδες οικογένειες
- Κοινωνικές: με εγκατάλειψη χωριών, αίσθημα ανασφάλειας και αναστροφή της δημογραφικής δυναμικής

Η τραγωδία αυτή, όσο οδυνηρή κι αν υπήρξε, λειτούργησε και ως αφύπνιση, αναδεικνύοντας την ανάγκη για συστηματική και μακροπρόθεσμη στρατηγική ανασυγκρότησης.

Η κυβέρνηση, αναγνωρίζοντας την κρισιμότητα της κατάστασης, προχώρησε στη συγκρότηση ειδικής επιτροπής, με στόχο τη χάραξη ενός ολιστικού σχεδίου ανασυγκρότησης. Το σχέδιο αυτό δεν περιορίζεται στην αποκατάσταση των ζημιών, αλλά φιλοδοξεί να επανακαθορίσει την αναπτυξιακή ταυτότητα της Βόρειας Εύβοιας, με έμφαση στην προστασία και αναγέννηση των δασών, στη στήριξη της μελισσοκομίας και της ρητινοκαλλιέργειας, στην προώθηση βιώσιμων μορφών τουρισμού, που συνδέονται με το φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο και τη δημιουργία υποδομών, που επιτρέπουν την εξωστρέφεια και τη συμμετοχή στις νέες τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις.

Παρά την πρόοδο, οι δυσκολίες παραμένουν σημαντικές. Η δημογραφική γήρανση και η φυγή των νέων από τα χωριά οδηγούν σε συρρίκνωση του πληθυσμού και έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού. Οι υποδομές σε δρόμους, ενεργειακό δίκτυο και ψηφιακές υπηρεσίες υστερούν σημαντικά, περιορίζοντας την ανταγωνιστικότητα της περιοχής. Η Εύβοια παραμένει ευάλωτη σε νέες φυσικές καταστροφές, γεγονός που καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση πολιτικών ανθεκτικότητας. Παράλληλα, η μονοκαλλιέργεια επαγγελματικών διεξόδων δεν επαρκεί για να κρατήσει τον πληθυσμό στον τόπο του.

Για την Εύβοια, η στοχευμένη τουριστική ανάπτυξη, που εστιάζει στην ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής, μπορεί να λειτουργήσει ως βασικό εργαλείο και πυλώνας προστασίας της βιωσιμότητάς της. Πέραν της συνήθους τουριστικής αξιοποίησης και υιοθετώντας μια νέα στρατηγική, που δίνει επιπλέον έμφαση στον πεζοπορικό τουρισμό στα μονοπάτια του όρους Δίρφυς, στον θαλάσσιο τουρισμό μικρής κλίμακας, στον αγροτουρισμό, που είναι συνδεδεμένος με την τοπική παραγωγή και τον πολιτιστικό τουρισμό, που αναδεικνύει μνημεία, παραδόσεις και τοπικά φεστιβάλ, μπορούμε να δημιουργήσουμε νέες θέσεις εργασίας και πρόσθετο εισόδημα για τους κατοίκους, χωρίς να επιβαρύνουμε το περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, η Εύβοια μπορεί να γίνει πρότυπο βιώσιμης αγροτικής και δασικής ανάπτυξης. Η στήριξη της μελισσοκομίας, με προγράμματα εκσυγχρονισμού και διεθνούς προώθησης του ευβοϊκού μελιού, η αναδιάρθρωση καλλιεργειών με έμφαση στη βιολογική γεωργία και τις πιστοποιήσεις ΠΟΠ και ΠΓΕ, καθώς και η αξιοποίηση δασικών προϊόντων με νέες μορφές μεταποίησης και καινοτόμες εφαρμογές, όπως ρητίνη, αρωματικά φυτά και ξυλεία με βιώσιμη διαχείριση, αποτελούν κρίσιμα εργαλεία για την ανάπτυξη της περιοχής, που σε συνδυασμό

με την αναβάθμιση των τοπικών υποδομών, μπορούν να προσδώσουν σημαντική αναπτυξιακή δυναμική στον τόπο.

Όσον αφορά στις υποδομές, η εμπειρία της Πελοποννήσου στη διαχείριση απορριμμάτων μέσω ΣΔΙΤ δείχνει ότι με διαφάνεια, σωστή συνεργασία κράτους, αυτοδιοίκησης και ιδιωτικού τομέα και με την αξιοποίηση ευρωπαϊκών πόρων, μπορούν να υλοποιηθούν έργα, που προστατεύουν το περιβάλλον και ενισχύουν την τοπική οικονομία. Η νέα μονάδα διαχείρισης απορριμμάτων, που ολοκληρώθηκε και λειτουργεί, εξυπηρετεί όλους τους δήμους της Περιφέρειας, αξιοποιεί τεχνολογίες ανακύκλωσης και επεξεργασίας, μειώνει την ανάγκη για ΧΥΤΑ, δημιουργεί θέσεις εργασίας και αποτελεί περιβαλλοντικά ορθή και οικονομικά βιώσιμη λύση.

Άλλες περιοχές της χώρας δίνουν, επίσης, πολύ χρήσιμα παραδείγματα: η Κρήτη, με δίκτυο αγροτουριστικών μονάδων που συνδέουν την παραγωγή με τον τουρισμό, η Ήπειρος, με συλλογικά brands που προωθούν τα τοπικά προϊόντα και αυξάνουν τις εξαγωγές, η Δυτική Μακεδονία και η Πελοπόννησος, που αξιοποιούν τα κονδύλια της δίκαιης μετάβασης, για να δημιουργήσουν νέες μορφές επιχειρηματικότητας. Η Εύβοια μπορεί και πρέπει να αντλήσει στοιχεία από όλες αυτές τις πρακτικές και να τα προσαρμόσει στη δική της πραγματικότητα, δίνοντας μορφή σε έναν ευρύ και οραματικό σχεδιασμό, που δίνει αξιόπιστες λύσεις και απαντά σε κάθε πρόκληση.

Κατά συνέπεια, είναι σαφές μέσα από αυτές τις δοκιμασμένες και επιτυχημένες προσεγγίσεις ότι ο σχεδιασμός για την αειφόρο ανάπτυξη της Κεντρικής και Βόρειας Εύβοιας οφείλει να περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις σε κάθε έναν ξεχωριστά από τους βασικούς τομείς για μια περιοχή:

- υποδομές
- πρωτογενής τομέας
- περιβάλλον
- τουρισμός
- επιχειρηματικότητα
- κοινωνική συνοχή.

Η ολοκλήρωση οδικών αξόνων που θα συνδέουν την ενδοχώρα με τα λιμάνια και την εθνική οδό, η ενίσχυση του δικτύου ΑΠΕ για ενεργειακή αυτόρκεια, η επέκταση του δικτύου οπτικών ινών σε κάθε περιοχή, τα κίνητρα για τους νέους αγρότες και τους μελισσοκόμους, η δημιουργία συνεταιριστικών σχημάτων που δίνουν προστιθέμενη αξία στα τοπικά προϊόντα, η διασύνδεση της πανεπιστημιακής έρευνας με νέες καλλιέργειες, τα προγράμματα αναδάσωσης με συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, η ολοκληρωμένη αντιπυρική στρατηγική, η εφαρμογή ΣΔΙΤ στη διαχείριση απορριμμάτων, η χρηματοδότηση υποδομών εναλλακτικού τουρισμού, η δημιουργία ενιαίας τουριστικής ταυτότητας, η θέσπιση θετικών κινήτρων για την περαιτέρω δραστηριοποίηση της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας, η στήριξη σχολείων και υπηρεσιών υγείας και τα προγράμματα για την παραμονή νέων οικογενειών στην περιοχή, αποτελούν στοχευμένες δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Η Κεντρική και Βόρεια Εύβοια είναι μια περιοχή που γνώρισε δυσκολίες, αλλά έχει όλα τα εφόδια για να γίνει παράδειγμα αειφόρου ανάπτυξης. Το στοίχημα δεν είναι μόνο τοπικό αλλά και εθνικό, διότι αν πετύχουμε εδώ, θα έχουμε αποδείξει ότι μπορούμε να μετατρέπουμε τις κρίσεις σε ευκαιρίες και τις καταστροφές σε εφελύξεις αναγέννησης. Με ορθό σχεδιασμό, αποτελεσματικές συνέργειες και πολιτική αποφασιστικότητα και βούληση, μπορούμε να δώσουμε στην Εύβοια μια νέα πορεία που θα κρατήσει τους νέους στον τόπο τους, θα προστατεύσει το περιβάλλον και θα δημιουργήσει μια οικονομία δυναμική, βιώσιμη και ανθεκτική.

V. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Υποεπιτροπή Ορεινών Περιοχών συνήλθε σε συνεδρίαση την 24^η Σεπτεμβρίου 2025, κατά την οποία εγκρίθηκε, κατά πλειοψηφία, η παρούσα Έκθεση, για τη Β' Σύνοδο της Κ' Περιόδου, με τις εισηγήσεις που την συναπαρτίζουν, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 24 Σεπτεμβρίου 2025

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (ΜΑΝΟΣ) Ν. ΚΟΝΣΟΛΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΧΑΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (ΤΑΣΟΣ)

ΧΝΑΡΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΝΕΟΚΛΗΣ

ΠΑΠΑΗΛΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΩΤΣΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΤΣΩΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΜΑΝΤΑΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ

ΜΠΟΥΜΠΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΕΡΧΑΤ ΟΖΓΚΙΟΥΡ

ΣΟΥΚΟΥΛΗ - ΒΙΛΙΑΛΗ ΜΑΡΙΑ-ΕΛΕΝΗ

ΒΡΕΤΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

(ΜΑΡΙΛΕΝΑ)

ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

